

Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2017 i 2018

Agriculture in Świętokrzyskie Voivodship in 2017 and 2018

Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2017 i 2018

Agriculture in Świętokrzyskie Voivodship in 2017 and 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce, Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Rafał Młynik

Kierujący

Supervisor

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Prace redakcyjne

Editorial work

Rafał Młynik

Tłumaczenie

Translation

Rafał Młynik

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Tomasz Bochenek

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

When publishing SO data — please indicate the source

Przedmowa

Publikacja „Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2017 i 2018” jest kolejną edycją opracowania z zakresu statystyki rolnictwa, przedstawiającą podstawowe informacje o wybranych warunkach produkcyjno-ekonomicznych oraz o wynikach produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Opracowanie zawiera charakterystykę użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, dane wyników badań przeprowadzonych w 2018 r. z zakresu: pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji głównych ziemioplodów rolnych i ogrodniczych oraz skupu produktów rolnych.

Publikacja składa się z uwag metodologicznych, wyników badań – analizy oraz części tabelarycznej. W uwagach metodologicznych przedstawiono podstawowe definicje i pojęcia obowiązujące w statystyce rolniczej oraz zasady grupowania danych.

Przekazując do rąk Państwa niniejszą publikację, mam nadzieję, że informacje w niej ujęte będą pomocne przy analizie aktualnego stanu rolnictwa w regionie.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Kielcach

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, lipiec 2019 r.

Preface

Publication "Agriculture in Świętokrzyskie voivodship in the years 2017 and 2018" is the next edition of elaboration concerning agriculture statistics presenting basic information about selected production-economic conditions as well as results of crop and animal production.

The elaboration comprises characteristics of land use, sown area, results of surveys conducted in 2018 within the scope of: livestock, production of main agricultural and horticultural crops as well as procurement of agricultural products.

Publication consists of methodological and results of survey – analysis as well as tabular part. In the methodological notes basic definitions and concepts applicable in agricultural statistics and rules of presenting data were discussed.

Presenting You this publication, I hope, that the information included will be helpful in analysis of actual state of the agriculture in the region.

Director
of the Statistical Office in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, PhD

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	5
Preface.	6
Spis treści	7
Contents	7
Spis tablic.	9
List of tables	9
Spis wykresów.	10
List of charts	10
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols.	12
Ważniejsze skróty.	12
Major abbreviations	12
Synteza	13
Executive summary.	14
Rozdział I. Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów	15
Chapter I. Land use and sown area	15
1.1. Użytkowanie gruntów	15
1.1. Land use.	15
1.2. Powierzchnia zasiewów	18
1.2. Sown area.	18
Rozdział II. Produkcja roślinna	20
Chapter II. Crop output	20
2.1. Warunki produkcyjne	20
2.1. Production conditions	20
2.1.1. Warunki agrometeorologiczne	20
2.1.1. Agrometeorological conditions.	20
2.1.2. Nawożenie mineralne.	22
2.1.2. Mineral fertilization	22
2.2. Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych.	23
2.2. Production of main crops.	23
2.2.1. Zboża	23
2.2.1. Cereal	23
2.2.2. Strączkowe jadalne	27
2.2.2. Edible pulses	27
2.2.3. Rośliny oleiste	28
2.2.3. Oilseeds plants.	28
2.2.4. Ziemniaki	29
2.2.4. Potatoes	29

2.2.5. Buraki cukrowe	29
2.2.5. Sugar beets	29
2.2.6. Uprawy pastewne	30
2.2.6. Feed plants	30
2.3. Produkcja upraw ogrodniczych	33
2.3. Horticultural crops output	33
2.3.1. Warzywa gruntowe	33
2.3.1. Ground vegetables	33
2.3.2. Sadownictwo	34
2.3.2. Fruit farming	34
2.3.2.1. Owoce z drzew	35
2.3.2.1. Tree fruit	35
2.3.2.2. Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych	36
2.3.2.2. Fruit from fruit bushes and berry plantations	36
Rozdział III. Produkcja zwierzęca	38
Chapter III. Animal output	38
3.1. Bydło	38
3.1. Cattle	38
3.2. Trzoda chlewna	39
3.2. Pigs	39
3.3. Owce	40
3.3. Sheep	40
3.4. Drób	41
3.4. Poultry	41
Rozdział IV. Skup i ceny produktów rolnych	42
Chapter IV. Procurement and prices of agricultural products	42
4.1. Produkty roślinne	42
4.1. Crop products	42
4.2. Produkty pochodzenia zwierzęcego	44
4.2. Animal products	44
4.3. Ceny targowiskowe	45
4.3. Marketplace prices	45
Uwagi metodologiczne	45
Methodological notes	52

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych	16
Table 1. Land use in agricultural holdings.	16
Tablica 2. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż	23
Table 2. Sown area, yields and production of cereals.	23
Tablica 3. Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	24
Table 3. Sown area of basic cereals with cereal mixed	24
Tablica 4. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	25
Table 4. Yields of basic cereals with cereal mixed	25
Tablica 5. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	26
Table 5. Production of basic cereals with cereal mixed	26
Tablica 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory strączkowych jadalnych.	27
Table 6. Sown area, yields and production of edible pulses	27
Tablica 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory roślin oleistych	28
Table 7. Sown area, yields and production of oilseeds plants	28
Tablica 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków	29
Table 8. Sown area, yields and production of potatoes	29
Tablica 9. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych	29
Table 9. Sown area, yields and production of sugar beets	29
Tablica 10. Powierzchnia paszowa	30
Table 10. Area of feed plants	30
Tablica 11. Powierzchnia i zbiory roślin pastewnych na paszę	31
Table 11. Area and production of feed plants	31
Tablica 12. Powierzchnia, plony i zbiory z łąk trwałych według pokosów.	32
Table 12. Area, yields and production of permanent meadows by crops	32
Tablica 13. Plony i zbiory warzyw gruntowych	34
Table 13. Yields and production of ground vegetables	34
Tablica 14. Pogłowie bydła według struktury stada oraz zmiany sezonowe wg stanu w grudniu 2018 r.	39
Table 14. Cattle stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2018	39
Tablica 15. Pogłowie trzody chlewnej według struktury stada oraz zmiany sezonowe wg stanu w grudniu 2018 r.	40
Table 15. Pig stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2018	40
Tablica 16. Wartość skupu produktów rolnych	42
Table 16. Value of procurement of agricultural products	42

Spis wykresów

List of charts

	Str.
	<i>Page</i>
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych	15
Chart 1. Structure of land use in agricultural holdings.	15
Wykres 2. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach rolnych	16
Chart 2. Structure of agricultural land in agricultural holdings	16
Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych.	17
Chart 3. Structure of agricultural holding with agricultural land by area groups of agricultural land	17
Wykres 4. Struktura powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	18
Chart 4. Structure of sown area of basic cereals with cereal mixes	18
Wykres 5. Struktura powierzchni zasiewów według ziemiopłodów	19
Chart 5. Structure of sown area by crops	19
Wykres 6. Średnie miesięczne temperatury powietrza i sumy opadów atmosferycznych w 2018 r. (Stacja meteorologiczna Kielce)	21
Chart 6. Average monthly air temperatures and sums of atmospheric precipitations in 2018 (Meteorological station Kielce)	21
Wykres 7. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych.	22
Chart 7. Consumption mineral fertilizers and lime (in terms of pure ingredient) per 1 ha agricultural land	22
Wykres 8. Dynamika powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2018 r.	23
Chart 8. Dynamics of sown area of basic cereals with cereal mixes in 2018.	23
Wykres 9. Udział zbiorów z poszczególnych pokosów w ogólnej produkcji siana z łąk trwałych.	32
Chart 9. Share of production of individual crops in total production of hay for permanent meadows.	32
Wykres 10. Struktura powierzchni uprawy warzyw gruntowych	33
Chart 10. Structure of crop area of ground vegetables	33
Wykres 11. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach	35
Chart 11. Structure of production of fruit trees in orchards.	35
Wykres 12. Struktura zbiorów owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych	36
Chart 12. Structure of production of fruit from fruit bushes and berry plantations.	36
Wykres 13. Struktura pogłowia bydła	38
Chart 13. Structure of cattle stocks	38
Wykres 14. Struktura pogłowia trzody chlewnej	40
Chart 14. Structure of pig stocks	40
Wykres 15. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia roślinnego w 2018 r.	43
Chart 15. Changes of procurement prices of major agricultural products of crops in 2018	43

Wykres 16. Struktura skupu żywca rzeźnego	44
Chart 16. Structure of procurement of animals for slaughter	44
Wykres 17. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia zwierzęcego w 2018 r.	45
Chart 17. Changes of procurement prices of major agricultural products of animal in 2018.	45
Wykres 18. Zmiany cen targowiskowych ważniejszych produktów rolnych w 2018 r.	46
Chart 18. Changes of marketplace prices of major agricultural products in 2018.	46

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
„W tym „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	million million
zł PLN	złoty Polish zloty
szt. pcs.	sztuka pieces
kg	kilogram kilogram
dt	decytona deciton
t	tona tonne
mm	milimetr milimetre
ha	hektar hectare
l	litr litre
r	rok year
p.proc pp	punkt procentowy percentage point
np. e.g.	na przykład for example
tj. i.e.	to jest that is
itp. etc.	i tym podobne and the like

Synteza

- Powierzchnia gruntów w gospodarstwach rolnych według siedziby użytkownika gospodarstwa w czerwcu 2018 r. wyniosła 540,0 tys. ha, w tym 99,1% znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych. Powierzchnia gospodarstw rolnych zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 4,4%. Użytki rolne stanowiły 87,2% gruntów ogółem.
- Powierzchnia zasiewów wyniosła 311,7 tys. ha i była mniejsza o 5,7% w stosunku do roku 2017. Największy udział w powierzchni zasiewów miały zboża (74,1%). Pod zasiewy zbóż ogółem przeznaczono 231,1 tys. ha (o 5,8% mniej niż w 2017 r.).
- Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na 657,0 tys. t tj. o 12,3% mniej niż w roku poprzednim.
- Zbiory rzepaku i rzepiku kształtowały się na poziomie 21,2 tys. t, tj. o 5,6% mniej od zbiorów uzyskanych w roku 2017.
- Zbiory ziemniaków wyniosły 336,6 tys. t i były o 15,9% mniejsze w stosunku do 2017 r.
- Zbiory buraków cukrowych natomiast określono na poziomie 255,6 tys. t, tj. o 1,8% niższym niż rok wcześniej.
- Łącznie zebrano 287,1 tys. t warzyw gruntowych, tj. o 17,2% mniej niż przed rokiem.
- W 2018 r. produkcja owoców z drzew w sadach została oszacowana na 688,1 tys. t, tj. o 94,4% więcej niż w roku poprzednim.
- Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach w 2018 r. wyniosły 28,9 tys. t i były o 43,6% większe w stosunku do 2017 r.
- Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik w roku gospodarczym 2017/18 wyniosło 49,9 tys. t i w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku zmniejszyło się o 11,0%.
- W grudniu 2018 r. pogłowie bydła wyniosło 153,4 tys. sztuk i było mniejsze o 3,5 tys. sztuk (o 2,3%) od stanu notowanego w analogicznym miesiącu 2017 r.
- Pogłowie trzody chlewnej wyniosło 198,6 tys. sztuk, w tym stado loch na chów 18,7 tys. sztuk, tj. mniej odpowiednio o 14,5% i o 24,2%.
- Zwiększyła się liczebność stada owiec, które osiągnęło poziom 6,9 tys. sztuk, w tym 38,9% stanowiły maciorki.
- Pogłowie drobiu wyniosło 5766,4 tys. sztuk, w tym 96,2% stanowił drób kurzy.
- Od producentów z województwa świętokrzyskiego skupiono w 2018 r. produkty rolne o łącznej wartości 1440,6 mln zł. Wartość skupu była o 3,2% większa niż w roku poprzednim.
- W skupie w odniesieniu do 2017 r. wzrosły ceny: ziaren zbóż, buraków cukrowych, żywca wołowego i drobiowego. W tym samym okresie spadły ceny: ziemniaków, rzepaku i rzepiku, żywca wieprzowego oraz mleka.
- W 2018 r. w porównaniu do 2017 r. na targowiskach wzrosły ceny większości analizowanych produktów rolnych (oprócz jałówek 1-rocznych i krów dojnych).

Executive summary

- The land area in agricultural holdings by the farm user residence in June 2018 amounted to 540.0 thousand ha, of which 99.1% was in private farms. The area of agricultural holdings decreased by 4.4% in annual terms. Agricultural land accounted for 87.2% of total land area.
- Sown area amounted to 311.7 thousand ha and was 5.7% lower in comparison to 2017. The highest share of sown area was covered by cereals (74.1%). For sowing of total cereals 231.1 thousand ha was allocated (5.8% less than in 2017).
- The production of basic cereals with cereal mixed was estimated at 657.0 thousand t, i.e. 12.3% less than in the previous year.
- The production of rape and turnip rape was at the 21.2 thousand t level, i.e. 5.6% less than the production obtained in 2017.
- The production of potatoes amounted to 336.6 thousand t and was 15.9% smaller compared to 2017.
- The production of sugar beets was at 255.6 thousand t level, i.e. 1.8% lower than the year before.
- 287.1 thousand t of ground vegetables was collected altogether, i.e. 17.2% less than the year before.
- In 2018 fruit production from trees in orchards was estimated at 688.1 thousand t, i.e. 94.4% more than in the previous year.
- Total production of fruit from fruit bushes and berry plantations in orchards in 2018 amounted to 28.9 thousand t and was 43.6% bigger in comparison to 2018.
- Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient in the 2017/18 economic year amounted to 49.9 thousand t and in relation to corresponding period of previous year decreased by 11.0%.
- In December 2018 r. the herd of cattle amounted to 153.4 thousand heads and was lower by 3.5 thousand heads (by 2.3%) than the one noted in the corresponding month of 2017.
- Pig stocks amounted to 198.6 thousand heads, including 18.7 thousand sows, i.e. less by 14.5% and by 24.2% respectively.
- The herd of sheep increased and reached the level of 6.9 thousand heads, of which 38.9% accounted for ewes.
- Poultry stocks amounted to 5766.4 thousand heads, of which 96.2% accounted for hens.
- In 2018 the agricultural products with the total value of 1440.6 million PLN were purchased from producers in the procurement process in świętokrzyskie voivodship. Procurement value was 3.2% higher than in the previous year.
- In procurement in relation to 2017 grew the prices of: grain of cereals, sugar beets, cattle for slaughter and poultry. In the same period decreased the prices of: potatoes, turnip and rape turnip, pigs for slaughter as well as milk.
- In 2018 in comparison to 2017 r. the prices of majority of analyzed agricultural products (except for one-year heifers and dairy cows) on marketplaces increased.

Rozdział I

Chapter I

Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

Land use and sown area

1.1. Użytkowanie gruntów

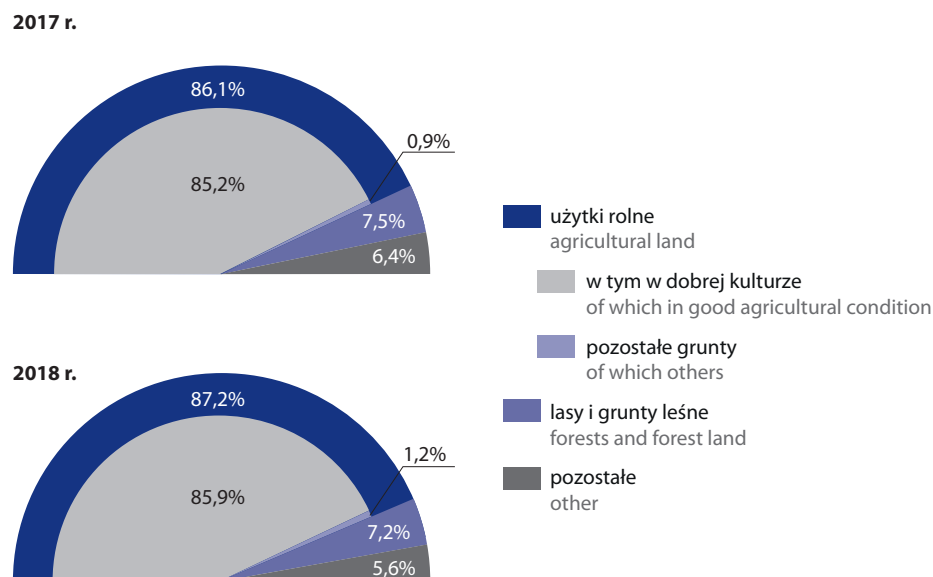
1.1. Land use

W ogólnej powierzchni województwa świętokrzyskiego wynoszącej 1171,1 tys. ha, w posiadaniu gospodarstw rolnych w 2018 r. znajdowało się 540,0 tys. ha, tj. 46,1% powierzchni województwa. Powierzchnia ogólna gospodarstw rolnych w porównaniu z danymi z 2017 r. była mniejsza o 24,7 tys. ha, tj. o 4,4%. Z ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w użytkowaniu gospodarstw indywidualnych znajdowało się 535,0 tys. ha, tj. 99,1% powierzchni gruntów ogółem.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych

Stan w czerwcu

Chart 1. Structure of land use in agricultural holdings
As of June

Użytki rolne zajmowały 470,7 tys. ha, (40,2% powierzchni województwa) i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyły się o 15,5 tys. ha (o 3,2%). Gospodarstwa indywidualne użytkowały 466,2 tys. ha użytków rolnych, tj. 99,0% powierzchni użytków rolnych województwa. W stosunku do roku 2017 areał użytków rolnych gospodarstw indywidualnych zmniejszył się o 15,3 tys. ha, czyli o 3,2%.

W 2018 r. powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze** wynosiła 464,1 tys. ha i jej udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 98,6%. W porównaniu z rokiem 2017 odsetek ten był mniejszy o 0,4 p.proc. Zwiększył się tym samym – udział powierzchni użytków rolnych pozostałych (czyli użytków rolnych nie użytkowanych i nie utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) w ogólnej powierzchni użytków rolnych z 1,1% w 2017 r. do 1,4% w 2018 r.

Tablica 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

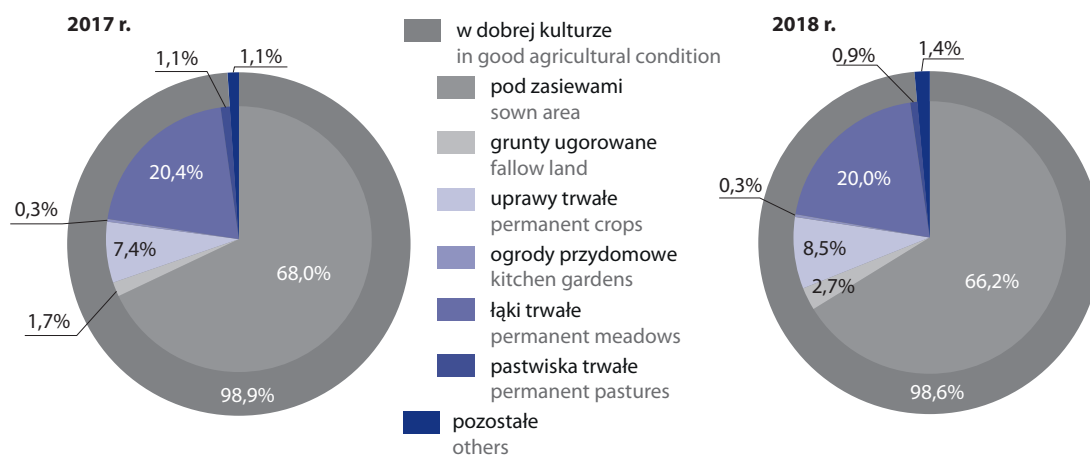
Table 1. Land use in agricultural holdings

Lata Years	Powierzchnia ogólna Total area	Użytki rolne Agricultural land						Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty Other land
		ogółem grand total	w dobrej kulturze rolnej in good agricultural condition			pozo- stałe others			
			razem total	w tym of which					
				pod za- siewami sown area	uprawy trwałe perma- nent crops		łąki trwałe perma- nent meadows		
w ha in ha									
OGÓŁEM TOTAL									
2017	564757	486228	481082	330487	35896	99099	5146	42244	36285
2018	540019	470743	464075	311741	39969	93993	6667	38863	30414
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS									
2017	559461	481471	476619	327265	35853	98365	4853	41989	36000
2018	535045	466213	460161	308682	39944	93425	6052	38659	30173

Powierzchnia pod zasiewami w 2018 r. wyniosła 311,7 tys. ha i była mniejsza o 5,7% w porównaniu z rokiem 2017 r. Udział powierzchni pod zasiewami w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 66,2%. W indywidualnych gospodarstwach rolnych ukształtowała się na poziomie 308,7 tys. ha i w porównaniu do 2017 r. zajmowała mniej o 18,6 tys. ha, tj. o 5,7%.

Wykres 2. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach rolnych Stan w czerwcu

Chart 2. Structure of agricultural land in agricultural holdings As of June

W 2018 r. **powierzchnia gruntów ugorowanych** będących w dobrej kulturze rolnej wyniosła 12,7 tys. ha, tj. 2,7% użytków rolnych ogółem. Powierzchnia gruntów ugorowanych w gospodarstwach indywidualnych wyniosła 12,6 tys. ha stanowiąc również 2,7% użytków rolnych tych gospodarstw.

Uprawy trwałe utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnie z normami w gospodarstwach rolnych zajmowały 40,0 tys. ha, stanowiąc 8,6% użytków rolnych w dobrej kulturze i 8,5% użytków rolnych ogółem.

Powierzchnia **trwałych użytków zielonych** wyniosła 98,1 tys. ha i stanowiła 21,1% użytków rolnych w dobrej kulturze i 20,8% użytków rolnych ogółem. W ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze 1,5 tys. ha (0,3%) zajmowały **ogrody przydomowe**.

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne wyniosła 83,9 tys. i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 0,4 tys., tj. o 0,4%. Gospodarstw rolnych powyżej 1 ha użytków rolnych było 82,2 tys. (97,9% gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne). Wśród nich dominowały gospodarstwa indywidualne stanowiąc 82,1 tys.

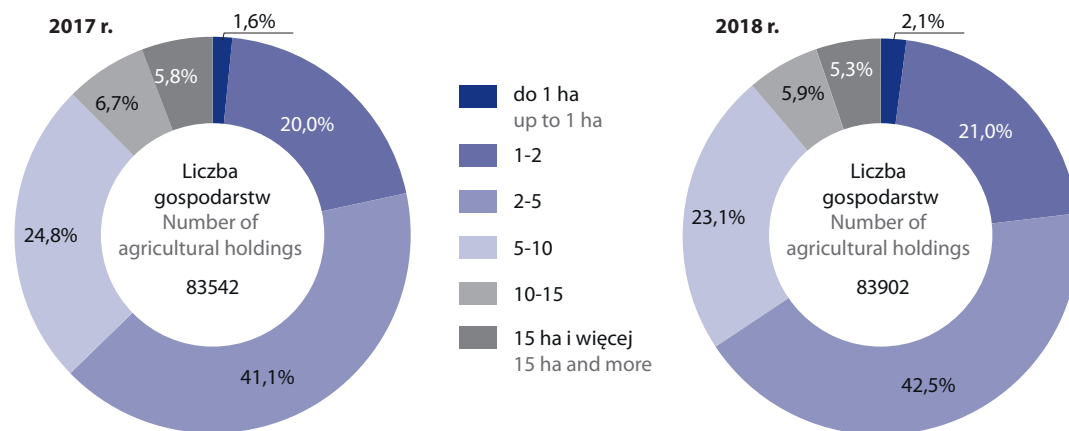
W strukturze gospodarstw rolnych najczęściej występowały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 2-5 ha – 42,5%, których udział w powierzchni użytków rolnych województwa wyniósł 25,4%. Mniej liczną grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych (analogicznie 23,1% i 28,3%). Gospodarstwa o powierzchni 1-2 ha użytków rolnych stanowiły 21,0% i gospodarowały na 5,3% użytków rolnych. Udział gospodarstw największych (powyżej 15 ha użytków rolnych) stanowił 5,3% wszystkich gospodarstw, a ich udział w powierzchni użytków rolnych wyniósł 28,1%.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego w 2018 r. wyniosła 5,61 ha i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 0,21 ha.

Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych

Stan w czerwcu

Chart 3. Structure of agricultural holding with agricultural land by area groups of agricultural land As of June

1.2. Powierzchnia zasiewów

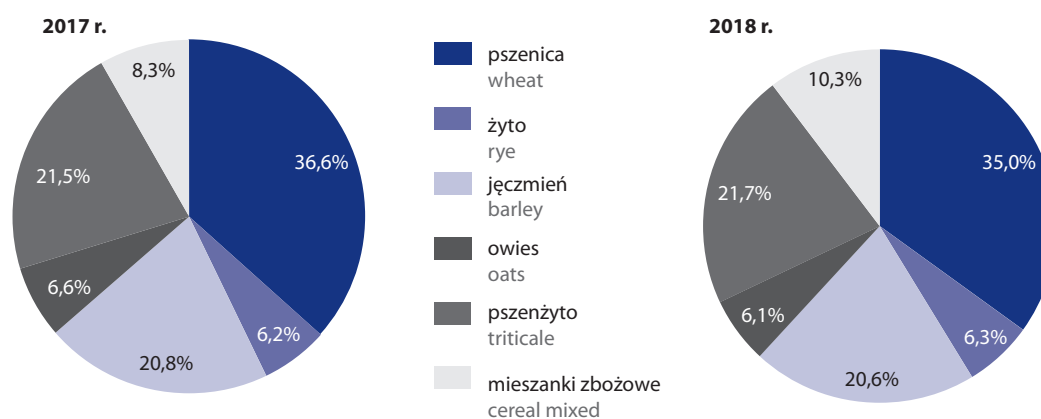
1.2. Sown area

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim pod zasiewy przeznaczono 311,7 tys. ha, tj. 96,1% ogólnej powierzchni gruntów ornych. W porównaniu z rokiem 2017 powierzchnia zasiewów zmniejszyła się o 18,6 tys. ha (o 5,7%). Dominujące w rolnictwie gospodarstwa indywidualne obejmowały 99,0% ogólnej powierzchni zasiewów województwa.

W strukturze zasiewów **zboża ogółem** (zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne zbożowe mieszanki, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe) zajmowały 231,1 tys. ha, tj. 74,1% zasiewów ogółem. W porównaniu z 2017 r. powierzchnia zbóż zmniejszyła się o 14,1 tys. ha (o 5,8%). W strukturze zasiewów zbóż ogółem, podobnie jak w roku poprzednim zdecydowanie przeważały zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi – 95,1%, kukurydza na ziarno stanowiła 2,2%, a gryka, proso i pozostałe zbożowe – 2,7%.

Wykres 4. Struktura powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi Stan w czerwcu

Chart 4. Structure of sown area of basic cereals with cereal mixes
As of June

Powierzchnia uprawy **pszenicy** ogółem wyniosła 76,8 tys. ha i była mniejsza o 8,2 tys. ha, tj. o 9,7% niż w 2017 r. Przeważającą część uprawy zajmowała pszenica ozima (86,3%), natomiast pozostałą część – jara (13,7%). Powierzchnia zasiewów **żyta** wyniosła 13,8 tys. ha i była niższa niż przed rokiem o 0,6 tys. ha (o 4,0%). Powierzchnia uprawy **jęczmienia** ogółem zajmowała 45,3 tys. ha i w porównaniu z powierzchnią zasiewów w 2017 r. zmniejszyła się o 3,0 tys. ha (o 6,3%). W strukturze zasiewów jęczmienia 91,1% stanowił jęczmień jary, a ozimy 8,9%. **Owies** uprawiano na powierzchni 13,4 tys. ha, tj. o 2,0 tys. ha (o 13,2%) mniejszej niż w roku poprzednim. Powierzchnia uprawy pszenżyta ogółem wyniosła 47,7 tys. ha i w odniesieniu do 2017 r. była mniejsza o 2,2 tys. ha (o 4,4%). Uprawa pszenżyta ozimego zajmowała 86,2%, a jarego – 13,8% ogólnej powierzchni uprawy **pszenżyta**. Powierzchnia uprawy **mieszanek zbożowych** ogółem wyniosła 22,7 tys. ha i była większa od powierzchni w 2017 r o 3,5 tys. ha (o 18,4%). W zasiewach mieszanek zbożowych 85,8% stanowiły mieszanki jare, a 14,2% - ozime. Powierzchnia uprawy **kukurydzy na ziarno** wyniosła 5,2 tys. ha i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 0,6 tys. ha, tj. o 10,3%.

Powierzchnia uprawy **strączkowych na ziarno** wyniosła 11,4 tys. ha i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 5,6 tys. ha (o 33,1%). **Rośliny strączkowe pastewne na nasiona** (łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno) uprawiane były na powierzchni 6,2 tys. ha, tj. o 4,3 tys. ha (o 41,2%) mniej niż w roku 2017.

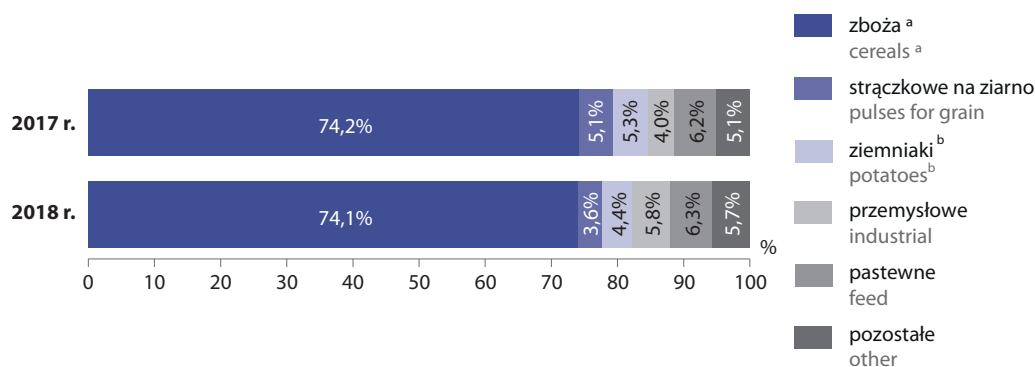
Powierzchnia uprawy **ziemniaków** (bez powierzchni w ogrodach przydomowych) wyniosła 13,7 tys. ha i stanowiła 4,4% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie. W porównaniu z 2017 r. areał uprawy ziemniaków zmniejszył się o 3,8 tys. ha, tj. o 21,7%.

Rośliny przemysłowe uprawiano na 13,4 tys. ha, tj. na 5,8% powierzchni zasiewów województwa. W porównaniu z zasiewami w 2017 r. areał roślin przemysłowych był większy o 4,8 tys. ha (o 36,1%). Wśród upraw roślin przemysłowych przeważała uprawa rzepaku i rzepiku oraz buraka cukrowego. Powierzchnia zasiewów **rzepaku i rzepiku** wyniosła 12,1 tys. ha i zwiększyła się o 4,6 tys. ha, tj. o 60,6% w porównaniu z rokiem 2017. Powierzchnia uprawy **buraków cukrowych** wyniosła 4,2 tys. ha i była mniejsza o 0,1 tys. ha (o 1,7%) niż w 2017 r.

Pod uprawę **roślin pastewnych** (łącznie z kukurydzą na zielonkę) przeznaczono 19,5 tys. ha, czyli o 1,0 tys. ha (o 4,7%) mniej niż w roku 2017. Zajmowały one 6,3% ogólnej powierzchni zasianej – co oznacza wzrost o 0,1 p.proc. w stosunku do 2017 r. **Kukurydzę na zielonkę** uprawiano na powierzchni 7,9 tys. ha, (o 9,1%) większej niż w 2017 r.

Wykres 5. Struktura powierzchni zasiewów według ziemiopłodów Stan w czerwcu

Chart 5. Structure of sown area by crops
As of June

a Zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe. b Bez powierzchni w ogrodach przydomowych

a Basic cereals, cereal mixes, corn for grain, buckwheat, millet and other cereals. b Excluding kitchen gardens.

W omawianym roku rośliny zaliczane do grupy **pozostałe** uprawiano na powierzchni 17,9 tys. ha, co stanowiło 5,7% powierzchni zasiewów województwa. W odniesieniu do 2017 r. powierzchnia ta zwiększyła się o 0,9 tys. ha, tj. o 5,3%. W grupie upraw tych roślin warzywa gruntowe zajmowały powierzchnię 12,4 tys. ha, truskawki i poziomki gruntowe – 4,5 tys. ha oraz 0,9 tys. ha uprawy pozostałe.

W strukturze powierzchni zasiewów w porównaniu z rokiem 2017 odnotowano wzrost udziału powierzchni upraw m.in. przemysłowych – o 1,8 p.proc., roślin zaliczanych do grupy pozostałe - o 0,6 p.proc. oraz pastewnych – o 0,1 p.proc., obniżył się natomiast udział strączkowych na ziarno - o 1,5 p.proc., ziemniaków – o 0,9 p.proc. i zbóż – o 0,1 p.proc.

Rozdział II

Chapter II

Produkcja roślinna

Crop output

2.1. Warunki produkcyjne

2.1. Production conditions

2.1.1. Warunki agrometeorologiczne

2.1.1. Agrometeorological conditions

Jesień 2017

Autumn 2017

Przebieg pogody w okresie jesieni nie sprzyjał pracom polowym i siewom ozimim. Ze względu na liczne i obfite opady deszczu we wrześniu prace polowe związane z przygotowaniem pól były opóźnione, zbyt wilgotna gleba utrudniała wjazd maszynami na pola. Chłodny i nadal mokry październik nie sprzyjał wschodom zasianych roślin, jak również spowalniał dokończenie jesiennych siewów. Miesiąc listopad był na ogół niezbyt korzystny dla rolnictwa. Utrzymujące się w ciągu miesiąca dodatnie temperatury powietrza podtrzymywały wegetację roślin, stwarzały dobre warunki do wzrostu i rozwoju upraw ozimych, jednak nadmierne uwilgotnienie gleby niekorzystnie wpływało na siewy i zbiór okopowych oraz kukurydzy na ziarno. Jesienią 2017 r. ze względu na taki przebieg pogody, siewy były opóźnione o około 2 tygodnie, a oziminy wysiane w optymalnym terminie agrotechnicznym w listopadzie krzewiły się. Przebieg pogody w grudniu nie stwarzał większych zagrożeń dla ozimim, jednak wysokie jak na tą porę roku dodatnie temperatury zakłócały zimowy spoczynek roślin. W grudniu w dalszym ciągu występowały liczne opady deszczu powodując nadmierne uwilgotnienie gleby, w obniżeniach terenu powstawały zastoiska wody, które mogły powodować wymoknięcie roślin.

Zima-jesień 2018

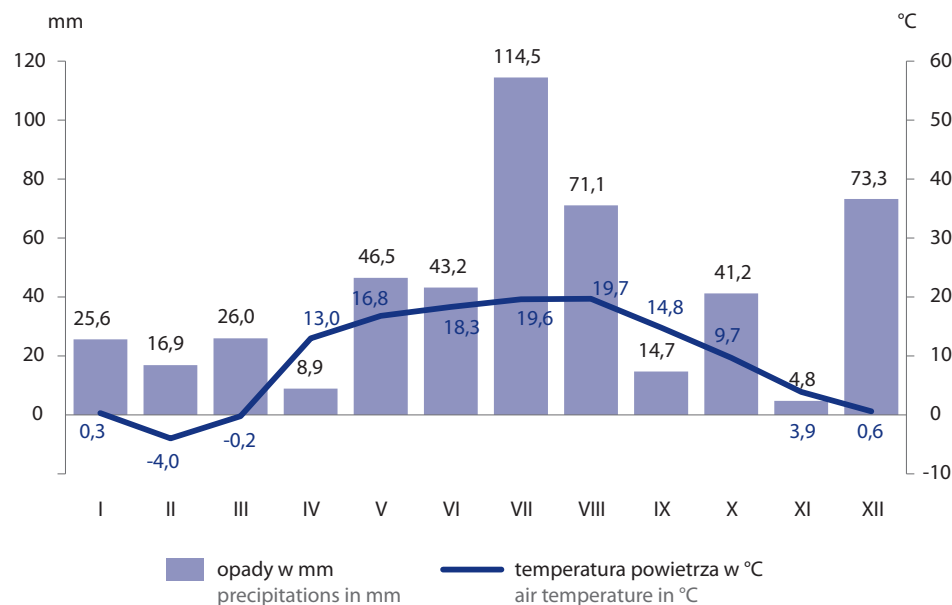
Winter-autumn 2018

W styczniu warunki pogodowe były zróżnicowane. W pierwszej połowie miesiąca występowały wysokie jak na tą porę roku temperatury, które zakłócały roślinom spoczynek zimowy. W drugiej połowie miesiąca wystąpiły lokalne znaczne spadki temperatur nie powodując większego zagrożenia dla zimujących roślin. Występujące silne wiatry, przy niskich temperaturach i braku okrywy śnieżnej, powodowały miejscami wysmalania roślin. Miesiąc luty też był miesiącem zróżnicowanym pod względem warunków agrometeorologicznych. W pierwszej połowie wysokie temperatury powodowały osłabienie i zmniejszenie zimotrwałości i mrozoodporności roślin. W drugiej połowie spadki temperatur nawet do minus 20°C, przy braku okrywy śnieżnej, narażały rośliny na wymarznącie. Pomimo takiego przebiegu pogody rośliny przezimowały dobrze. Marzec 2018 r. był miesiącem wyjątkowo chłodnym jak na tę porę roku. Utrzymujące się przez cały miesiąc niskie temperatury, opady deszczu ze śniegiem opóźniły ruszenie wiosennej wegetacji roślin. Ze względu na zbyt wilgotną glebę i niekorzystne warunki agrometeorologiczne nie można było przystąpić do wiosennych prac polowych, dlatego siewy wiosenne były opóźnione. Na początku kwietnia warunki pogodowe znacznie się poprawiły oraz nastąpił gwałtowny wzrost temperatur. Kwiecień był wyjątkowo ciepły o chłodnych nocach i nielicznych opadach deszczu. Ze względu na taki przebieg pogody wegetacja roślin znacznie przyspieszyła. Pod koniec kwietnia i w pierwszej połowie maja wystąpiły duże niedobory wilgoci w glebie, lokalnie odnotowano suszę glebową. Ze względu na opóźnione siewy upraw jarych i duże niedobory wilgoci, wschody zbóż jarych były nierównomierne

i osłabione, obserwowano się miejscowe żółknięcia plantacji zbóż jarych. Zasiewy wykonane przy pomocy agregatów uprawowych były w dużo lepszym stanie niż zasiewy wykonane w tradycyjny sposób. Według oceny wiosennej stan upraw jarych był nieco gorszy niż w analogicznym okresie roku 2017. Po 16 maja na terenie całego województwa wystąpiły opady deszczu, co spowodowało poprawę uwilgotnienia gleby. Dwie pierwsze dekady czerwca charakteryzowały się wyjątkowo wysoką temperaturą powietrza oraz bardzo dużym usłonecznieniem, znacznie przekraczając normy wieloletnie, przy jednocześnie niskich w tym okresie opadach deszczu. W związku z takim przebiegiem pogody dojrzewanie zbóż zarówno ozimych, jak i jarych przebiegało znacznie szybciej. W czerwcu stan większości upraw, szczególnie na glebach słabszych, uległ pogorszeniu. Na terenach gdzie wystąpił znaczny niedobór opadów, obserwowano słabe wyrośnięcie zbóż jarych, jak również gorsze wykształcenie i wypełnienie kłosów. W trzeciej dekadzie czerwca i w pierwszej połowie lipca wystąpiły obfite opady deszczu, lokalnie połączone z burzami, gradobiciami i gwałtownymi, silnymi wiatrami powodując lokalne nadmierne uwilgotnienie gleby, wylegnięcie łanów zbóż. Żniwa rozpoczęto już z końcem czerwca (szczególnie jęczmienia ozimego) i w pierwszej dekadzie lipca. Wówczas także rozpoczęto zbiór rzepaku i rzepiku oraz zbóż ozimych i jarych, a zasadnicze prace żniwne prowadzono w trzeciej dekadzie miesiąca. Występujące w tym czasie lokalne opady deszczu utrudniały prowadzenie prac żniwnych. W sierpniu słoneczna bezdeszczowa pogoda, sprzyjała prowadzeniu prac polowych, głównie żniw i sianokosów. Brak opadów deszczu lokalnie zwiększał dalszy deficyt wody w glebie. W sierpniu zakończono prace związane ze zbiorem rzepaku i rzepiku oraz zakończono żniwa zbóż ozimych i jarych. Ciepła i słoneczna pogoda we wrześniu stwarzała dobre warunki dla przeprowadzenia zbioru upraw, ale niekorzystnie wpływała na stan uwilgotnienia gleby. Niedobory wilgoci w glebie we wrześniu i październiku powodowały w wielu rejonach województwa utrudnienia w wykonywaniu prac polowych, a przede wszystkim orkę przedsięwziętych i siewów ozimych. Wysiane oziminy miały niekorzystne warunki do kiełkowania i wschodów ziarna.

Wykres 6. Średnie miesięczne temperatury powietrza i sumy opadów atmosferycznych w 2018 r. (Stacja meteorologiczna Kielce)

Chart 6. Average monthly air temperatures and sums of atmospheric precipitations in 2018 (Meteorological station Kielce)

2.1.2. Nawożenie mineralne

2.1.2. Mineral fertilization

W roku gospodarczym 2017/18 zużycie **nawozów mineralnych (NKP)** w województwie świętokrzyskim było mniejsze niż rok wcześniej. Pod uprawy wysiano 49,9 tys. t nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, tj. o 6,1 tys. t (o 11,0%) mniej niż przed rokiem. W województwie zmniejszyło się użycie nawozów azotowych (N), fosforowych (P_2O_5) i potasowych (K_2O) w stosunku do poprzedniego okresu gospodarczego.

Zużycie nawozów według grup asortymentowych przedstawiało się następująco:

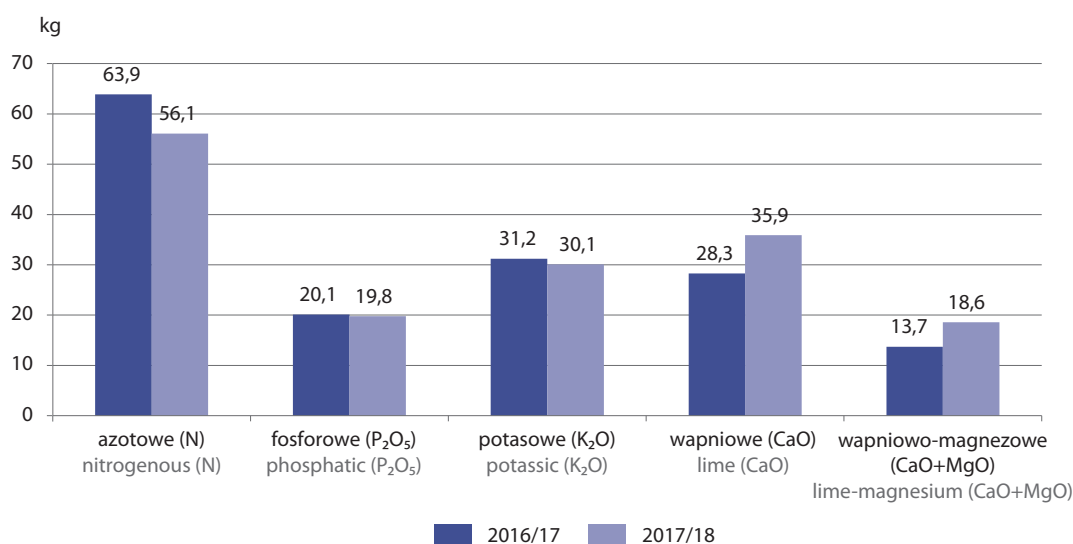
- azotowe (N) – 26,4 tys. t, tj. mniej o 4,7 tys. t (o 15,0%),
- fosforowe (P_2O_5) – 9,3 tys. t, tj. mniej o 0,5 tys. t (o 4,6%),
- potasowe (K_2O) – 14,2 tys. t, tj. mniej o 1,0 tys. t (o 6,8%).

Średnie zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych ogółem, pod zbiory w 2018 r. wyniosło 106,0 kg NPK i było o 9,3 kg (o 8,1%) mniejsze niż w poprzednim roku gospodarczym. Natomiast średnie zużycie nawozów sztucznych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze ukształtowało się na poziomie 107,6 kg wobec 116,5 kg w roku gospodarczym 2016/17, a w gospodarstwach indywidualnych odpowiednio: 107,0 kg wobec 116,3 kg. Poziom zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych będących w dobrej kulturze w województwie był niższy od notowanego dla kraju w rolnictwie ogółem o 35,2 kg (o 24,6%), a w gospodarstwach indywidualnych – o 32,4 kg (o 23,2%).

W ogólnym zużyciu nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik azot (N) stanowił 52,9%, fosfor (P_2O_5) 18,7%, a potas (K_2O) 28,4% (przed rokiem odpowiednio: 55,5%, 17,4% i 27,1%). Przy spadku zużycia nawozów fosforowych i potasowych, stosunek N:P:K nie uległ poszerzeniu na rzecz fosforu i w roku gospodarczym 2017/18 kształtował się według proporcji 1,0:0,4:0,5 (w roku gospodarczym 2016/17 odpowiednio 1,0:0,3:0,5).

Wykres 7. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych

Chart 7. Consumption mineral fertilizers and lime (in terms of pure ingredient) per 1 ha agricultural land

Zużycie **nawozów wapniowych** (CaO) pod zbiory w 2018 r. wyniosło 16,9 tys. t w przeliczeniu na czysty składnik i było o 3,1 tys. t (o 22,5%) większe niż w roku gospodarczym 2016/17. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zużyto 35,9 kg, tj. o 26,9% więcej niż w poprzednim roku gospodarczym (w tym na 1 ha użytków rolnych będących w dobrej kulturze rolnej – 36,4 kg). Poziom zużycia nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych oraz na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej był jednym z najniższych w kraju.

W roku gospodarczym 2017/18 zużyto 8,7 tys. t **nawozów wapniowo-magnezowych** (CaO+MgO), tj. o 2,1 tys. t (o 31,4%) więcej niż w roku poprzednim. Poziom zużycia nawozów wapniowo-magnezowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych dla rolnictwa ogółem wyniósł 18,6 kg, tj. o 35,8% więcej niż w roku gospodarczym 2016/17. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto 18,8 kg, tj. o 36,2% więcej niż w poprzednim roku gospodarczym.

2.2. Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych

2.2. Production of main crops

2.2.1. Zboża

2.2.1. Cereal

Powierzchnia uprawy zbóż ogółem w 2018 r. wyniosła 231,1 tys. ha i w porównaniu do 2017 r. była mniejsza o 14,1 tys. ha (o 5,8%).

Tablica 2.

Table 2.

Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż

Sown area, yields and production of cereals

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
OGÓŁEM TOTAL			
Powierzchnia w ha Area in ha	245221	231109	94,2
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	32,6	30,3	92,9
Zbiory w t Production in t	798747	701053	87,8
w tym ZBOŻA PODSTAWOWE Z MIESZANKAMI ZBOŻOWYMI of which BASIC CEREALS WITH CEREAL MIXED			
Powierzchnia w ha Area in ha	232251	219717	94,6
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	32,2	29,9	92,9
Zbiory w t Production in t	748728	656966	87,7

Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi zajmowały w 2018 r. powierzchnię 219,7 tys. ha, tj. mniejszą o 12,5 tys. ha (o 5,4%) w stosunku do poprzedniego roku. Zwiększyła się w porównaniu do 2017 r. powierzchnia zasiewów:

- mieszanek zbożowych ogółem do 19,2 tys. ha, tj. o 18,4%, w tym mieszanek zbożowych jarych o 21,2% oraz mieszanek zbożowych ozimych o 3,7%,
- gryki do 2,2 tys. ha, tj. o 7,1%.

Zmniejszeniu natomiast uległa powierzchnia:

- pszenicy ogółem do 76,8 tys. ha, tj. o 9,7%, w tym pszenicy jarej o 40,0% oraz pszenicy ozimej o 1,8%,

- żyta do 13,8 tys. ha, tj. o 4,0%,
- jęczmienia ogółem do 45,3 tys. ha, tj. o 6,3%, w tym jęczmienia jarego o 4,0% i jęczmienia ozimego o 24,5%,
- owsa do 13,4 tys. ha, tj. o 13,2%,
- pszenżyta ogółem do 47,7 tys. ha, tj. o 4,4%, w tym pszenżyta jarego o 1,5%, a pszenżyta ozimego o 4,9%,
- prosa do 4,0 tys. ha, tj. o 20,6%,
- kukurydzy na ziarno do 5,2 tys. ha, tj. o 10,3%.

W uprawie zbóż ogółem przeważały **zboża ozime**, na które przeznaczono 128,5 tys. ha, tj. 58,5% powierzchni upraw wszystkich zbóż. W porównaniu z rokiem 2017 powierzchnia zasiewów zbóż ozimych zmniejszyła się o 5,1 tys. ha (o 3,8%).

Powierzchnia zasiewów **zbóż jarych** w 2018 r. wyniosła 98,7 tys. ha i stanowiła 41,5% zasiewów zbóż ogółem. W porównaniu z 2017 r. była mniejsza o 7,4 tys. ha (o 7,5%).

Powierzchnia uprawy zbóż intensywanych (pszenicy, jęczmienia i pszenżyta) wyniosła w 2018 r. 169,9 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 13,5 tys. ha, tj. o 7,3%.

Powierzchnia uprawy zbóż ekstensywnych (żyta, owsa i mieszanek zbożowych) ukształtowała się na poziomie 49,9 tys. ha i w porównaniu do zasiewów w 2017 r. zwiększyła się o 0,9 tys. ha, tj. o 1,9%.

W strukturze zasiewów dominowała pszenica, która w 2018 r. zajmowała 33,2% ogólnej powierzchni zbóż. W porównaniu z 2017 r. jej udział zmniejszył się o 1,4 p.proc.

Tablica 3.
Table 3.

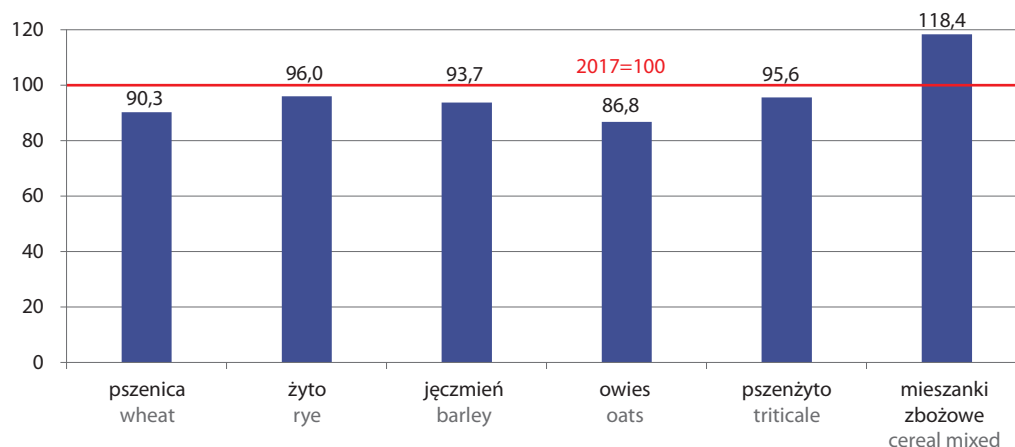
Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszkankami zbożowymi
Sown area of basic cereals with cereal mixed

Wyszczególnienie Specification	2017	2018
Zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	232251	219717
z tego: of which:		
Pszenica ozima Winter wheat	67556	66335
Pszenica jara Spring wheat	17506	10508
Żyto Rye	14365	13789
Jęczmień ozimy Winter barley	5323	4019
Jęczmień jary Spring barley	42989	41267
Owies Oats	15390	13358
Pszenżyto ozime Winter triticale	43231	41124
Pszenżyto jare Spring triticale	6700	6600
Mieszanki zbożowe ozime Winter cereal mixed	3121	3236
Mieszanki zbożowe jare Spring cereal mixed	16070	19481

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, w strukturze zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi odnotowano wzrost udziału: mieszanek zbożowych (o 2,1 p.proc.), pszenżyta (o 0,2 p.proc.) i żyta (o 0,1 p.proc.), natomiast spadek dotyczył pszenicy (o 1,7 p.proc.), owsa (o 0,5 p.proc.) i jęczmienia (o 0,2 p.proc.).

Wykres 8. Dynamika powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2018 r. 2017=100

Chart 8. Dynamics of sown area of basic cereals with cereal mixes in 2018 2017=100

Plony zbóż ogółem w 2018 r. osiągnęły 30,3 dt z 1 ha i w odniesieniu do uzyskanych przed rokiem zmniejszyły się o 7,1%, a zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi – 29,3 dt z 1 ha tj. o 7,1% mniej.

Tablica 4. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi
Table 4. Yields of basic cereals with cereal mixed

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	z 1 ha w dt per ha in dt		2017=100
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	32,2	29,3	92,9
z tego: of which:			
Pszenica ozima Winter wheat	37,1	34,8	93,8
Pszenica jara Spring wheat	31,8	28,5	89,6
Żyto Rye	25,4	24,1	94,9
Jęczmień ozimy Winter barley	35,1	33,0	94,0
Jęczmień jary Spring barley	32,9	29,4	89,4
Owies Oats	24,0	23,3	97,1
Pszenżyto ozime Winter triticale	32,2	29,7	92,2
Pszenżyto jare Spring triticale	26,7	25,6	95,9

Tablica 4. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (dok.)

Table 4. Yields of basic cereals with cereal mixed (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
		z 1 ha w dt per ha in dt	2017=100
Mieszanki zbożowe ozime Winter cereal mixed	29,6	28,2	95,3
Mieszanki zbożowe jare Spring cereal mixed	26,6	25,3	95,1

W porównaniu z 2017 r. odnotowano spadek plonowania wszystkich gatunków zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi.

Plony zbóż ozimych w 2018 r. wyniosły 31,8 dt/ha i były o 2,2 dt/ha (o 6,5%) niższe niż w 2017 r. Porównując plony poszczególnych gatunków zbóż ozimych z plonami uzyskanymi w roku poprzednim największy spadek odnotowano w plonowaniu pszenżyta ozimego (o 7,8%) oraz pszenicy ozimej (o 6,2%).

Plony zbóż jarych wyniosły 27,3 dt/ha i były o 2,6 dt/ha (o 8,7%) niższe od uzyskanych w roku poprzednim. Największy spadek odnotowano w plonowaniu jęczmienia jarego (o 10,6%) i pszenicy jarej (o 10,4%).

Zbiory zbóż ogółem w 2018 r. w województwie świętokrzyskim wyniosły 701,1 tys. t i w odniesieniu do 2017 r. były niższe o 97,7 tys. t (o 12,2%). Zmniejszenie produkcji zbóż było wynikiem niższego plonowania większości gatunków zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi.

W 2018 r. zebrano 657,0 tys. t **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi**, tj. o 91,8 tys. t (o 12,3%) mniej niż w 2017 r.

Zbiory zbóż intensywne (pszenicy, jęczmienia, pszenżyta) wyniosły 534,2 tys. t i były niższe o 89,2 tys. t, tj. o 14,3% od zbiorów roku poprzedniego. Udział zbiorów zbóż intensywnych w ogólnej produkcji zbóż wyniósł 81,3% i w porównaniu z 2017 r. zmniejszył się o 1,9 p.proc.

Tablica 5. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi

Table 5. Production of basic cereals with cereal mixed

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
		w tonach in tonnes	2017=100
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	748728	656966	87,7
z tego: of which:			
Pszenica ozima Winter wheat	250405	230652	92,1
Pszenica jara Spring wheat	55683	29980	53,8
Żyto Rye	36437	33219	91,2
Jęczmień ozimy Winter barley	18699	13258	70,9
Jęczmień jary Spring barley	141249	121271	85,9
Owies Oats	36949	31130	84,3

Tablica 5. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (dok.)

Table 5. Production of basic cereals with cereal mixed (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
		w tonach in tonnes	2017=100
Pszonżyto ozime Winter triticale	139406	122135	87,6
Pszonżyto jare Spring triticale	17906	16901	94,4
Mieszanki zbożowe ozime Winter cereal mixed	9238	9126	98,8
Mieszanki zbożowe jare Spring cereal mixed	42756	49294	115,3

W analizowanym roku produkcja ziarna zbóż ozimych (łącznie z mieszankami) osiągnęła 408,4 tys. t i była o 45,8 tys. t (o 10,1%) niższa od uzyskanej w roku 2017. **Zbiory** wszystkich gatunków **zbóż ozimych** zmniejszyły się w stosunku do zanotowanych przed rokiem, przy czym pszenicy zebrano mniej o 19,8 tys. t (o 7,9%) niż rok wcześniej, żyta – o 3,2 tys. t (o 8,8%), jęczmienia – o 5,4 tys. t (o 29,1%), pszenżyta – o 17,3 tys. t (o 12,4%) oraz mieszanek zbożowych o 1,1 tys. t (o 1,2%).

Zbiory zbóż jarych (łącznie z mieszankami) w 2018 r. wyniosły 248,6 tys. t, co oznacza spadek o 46,0 tys. t (o 15,6%) w stosunku do roku poprzedniego. Produkcja pszenicy zmniejszyła się o 25,7 tys. t (o 46,2%), jęczmienia – o 20,0 tys. t (o 14,1%) oraz pszenżyta – o 1,0 tys. t (o 5,6%). W tym samym okresie więcej zebrano mieszanek zbożowych – o 6,5 tys. t (o 15,3%).

2.2.2. Strączkowe jadalne

2.2.2. Edible pulses

W 2018 r. **rośliny strączkowe jadalne** uprawiano na 4,5 tys. ha, czyli na powierzchni o 30,5% mniejszej niż w roku poprzednim. W strukturze zasiewów strączkowych jadalnych 64,9% stanowił groch, 27,7% - fasola, 0,8% - bób i 6,6% - inne strączkowe jadalne.

Produkcja strączkowych jadalnych w omawianym roku wyniosła 9,2 tys. t i była o 38,3% niższa niż przed rokiem. Na spadek zbiorów wpłynęło zmniejszenie powierzchni uprawy oraz wydajności z 1 ha.

Tablica 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory strączkowych jadalnych

Table 6. Sown area, yields and production of edible pulses

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
OGÓŁEM TOTAL			
Powierzchnia w ha Area in ha	6476	4501	69,5
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	23,1	20,5	88,7
Zbiory w t Production in t	14938	9221	61,7
SEKTOR PRYWATNY PRIVATE SECTOR			
Powierzchnia w ha Area in ha	6453	4496	69,7

Tablica 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory strączkowych jadalnych (dok.)

Table 6. Sown area, yields and production of edible pulses (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	23,0	21,0	91,3
Zbiory w t Production in t	14863	9219	62,0
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS			
Powierzchnia w ha Area in ha	6431	4492	69,8
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	23,1	20,5	88,7
Zbiory w t Production in t	14824	9208	62,1

2.2.3. Rośliny oleiste

2.2.3. Oilseeds plants

Do **roślin oleistych** zalicza się: rzepak i rzepik, słonecznik na ziarno, len oleisty, mak, soję, gorczycę i inne oleiste na zbiór ziarna. Powierzchnia tych upraw w 2018 r. wyniosła 14,0 tys. ha i ich areal zwiększył się o 62,6% w odniesieniu do zanotowanego w 2017 r.

Tablica 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory roślin oleistych

Table 7. Sown area, yields and production of oilseeds plants

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
OGÓŁEM TOTAL			
Powierzchnia w ha Area in ha	8639	14047	162,6
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	28,1	17,3	61,6
Zbiory w t Production in t	24302	24252	99,8
w tym RZEPAK I RZEPIK of which RAPE AND TURNIP RAPE			
Powierzchnia w ha Area in ha	7510	12061	160,6
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	30,0	17,6	58,7
Zbiory w t Production in t	22493	21238	94,4

Udział **rzepaku i rzepiku** w ogólnej powierzchni uprawy roślin oleistych stanowił 85,9% wobec 86,9% w roku 2017. Uprawy rzepaku i rzepiku zajmowały areal 12,1 tys. ha, tj. o 60,6% większy niż w roku poprzednim. Rzepak i rzepik ozimy uprawiano na 11,8 tys. ha, natomiast jary – na 0,2 tys. ha.

W 2018 r. plony rzepaku i rzepiku wyszacowano na 17,6 dt/ha, czyli o 41,3% niższe niż przed rokiem. Plony rzepaku i rzepiku ozimego wyniosły 17,6 dt/ha i były o 42,1% mniejsze od plonów uzyskanych w 2017 r. Plony rzepaku i rzepiku jarego wyniosły 20,5 dt/ha i były o 7,7% mniejsze od roku poprzedniego.

Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 21,2 tys. t, tj. o 1,3 tys. t mniej (o 5,6%) w porównaniu ze zbiorami poprzedniego roku. O spadku produkcji rzepaku i rzepiku zadecydowało gorsze plonowanie w stosunku do 2017 r.

2.2.4. Ziemiaki

2.2.4. Potatoes

Powierzchnia uprawy ziemniaków (łącznie z powierzchnią w ogrodach przydomowych) w 2018 r. wyniosła 13,9 tys. ha i była mniejsza o 4,0 tys. ha (o 22,5%) niż przed rokiem. Prawie cały areal uprawy był skoncentrowany w gospodarstwach indywidualnych.

Plony ziemniaków osiągnęły 242 dt/ha i były wyższe o 19 dt/ha, tj. o 8,5% w porównaniu do uzyskanych w roku 2017.

Tablica 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków
Table 8. Sown area, yields and production of potatoes

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
Powierzchnia w ha Area in ha	17949	13910	77,5
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	223	242	108,5
Zbiory w t Production in t	400203	336601	84,1

Zbiory ziemniaków w 2018 r. ukształtowały się na poziomie 336,6 tys. t, były niższe o 63,6 tys. t (o 15,9%) od zbiorów uzyskanych rok wcześniej. Niższe zbiory spowodowane były znacznym zmniejszeniem powierzchni uprawy.

2.2.5. Buraki cukrowe

2.2.5. Sugar beets

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2018 r. wyniosła 4,2 tys. ha i była mniejsza o 0,1 tys. ha (o 1,7%) od powierzchni uprawy w 2017 r.

Plony buraków cukrowych w 2018 r. wyniosły 615 dt/ha i były niższe o 2 dt/ha (o 0,3%) od plonów uzyskanych rok wcześniej.

Zbiory buraków cukrowych wyniosły 255,6 tys. t, tj. mniej o 1,8% niż przed rokiem. Na wielkość zbiorów w 2018 r. wpływ miało nieznacznie mniejsze plonowanie oraz zmniejszenie powierzchni uprawy.

Tablica 9. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych
Table 9. Sown area, yields and production of sugar beets

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2017=100
Powierzchnia w ha Area in ha	4223	4153	98,3
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	617	615	99,7
Zbiory w t Production in t	260388	255576	98,2

2.2.6. Uprawy pastewne

2.2.6. Feed plants

Ogólna powierzchnia paszowa (tj. areał trwałych użytków zielonych oraz polowych upraw pastewnych użytkowanych na paszę) w 2018 r. w plonie głównym wyniosła 117,7 tys. ha i w porównaniu z ubiegłym rokiem była mniejsza o 7,4 tys. ha, tj. o 5,9%. W ogólnej powierzchni użytków rolnych powierzchnia ta stanowiła 25,0% wobec 25,7% w roku poprzednim.

Tablica 10. Powierzchnia paszowa
Table 10. Area of feed plants

Lata Years	Ogółem w ha Total in ha	Trwałe użytki zielone w ha Permanent grassland in ha	Polowe uprawy pastewne Field feed crops	
			w ha in ha	w % powierzchni zasiewów in % of sown area
OGÓŁEM TOTAL				
2017	125079	104579	20500	6,2
2018	117682	98136	19546	6,3
2017=100	94,1	93,8	95,3	x
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS				
2017	123728	103620	20108	6,1
2018	116532	97395	19137	6,2
2017=100	94,2	94,0	95,2	x

W 2018 r. powierzchnia **polowych upraw pastewnych użytkowanych na paszę** (tj. powierzchnia zasiewów motylkowych: strączkowych pastewnych i motylkowych drobnonasiennych z innymi pastewnymi i trawami, okopowych pastewnych i kukurydzy na zielonkę) wyniosła 19,5 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 1,0 tys. t, tj. o 4,7%.

Produkcję pasz uzyskuje się również z powierzchni dodatkowej, tj. **wsiewek i poplonów**. W 2018 r. powierzchnia wsiewek i poplonów z przeznaczeniem na paszę wyniosła 3,0 tys. ha.

Powierzchnia uprawy **roślin okopowych pastewnych** wyniosła 0,4 tys. ha i była mniejsza o 16,1% niż w 2017 r. Plony osiągnęły poziom 438 dt/ha i były niższe o 6 dt/ha (o 1,4%) niż przed rokiem. Produkcja ukształtowała się na poziomie 18,5 tys. t, tj. o 17,1% niższym niż w roku 2017.

Areał **strączkowych pastewnych na zielonkę** wyniósł 1,6 tys. ha i był o 8,1% mniejszy w stosunku do roku poprzedniego. Plony wyniosły 177 dt/ha i były niższe o 10,6% od uzyskanych w 2017 r. Zbiory zielonej masy strączkowych pastewnych w wysokości 28,7 tys. t były o 17,6% niższe niż przed rokiem.

Zielonkę z roślin motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw polowych zebrano łącznie z powierzchni 9,6 tys. ha, tj. o 12,4% mniejszej od uzyskanej w 2017 r. Zbiory wyniosły 194,7 tys. t i były o 25,7% mniejsze niż rok wcześniej.

Powierzchnia **kukurydzy na zielonkę** w 2018 r. wyniosła 7,9 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 9,1%. Plony zielonej masy kukurydzy wyniosły 509 dt/ha i były o 3,9% wyższe niż przed rokiem. Zbiory kukurydzy na zielonkę osiągnęły 402,8 tys. t, tj. o 13,3% więcej niż w roku 2017.

Wielkość uzyskanych zbiorów z trwałych użytków zielonych i upraw pastewnych, poza produkcją zbóż i ziemniaków, w znacznym stopniu decyduje o sytuacji paszowej oraz warunkuje wielkość i kierunki produkcji zwierzęcej.

Powierzchnia **trwałych użytków zielonych**, tj. łąk i pastwisk trwałych w 2018 r. wyniosła 98,1 tys. ha i była o 6,4 tys. ha, czyli o 6,2% mniejsza niż w 2017 r. Produkcja siana z trwałych użytków zielonych wyniosła 563,3 tys. t i była o 12,3% mniejsza niż rok wcześniej.

Tablica 11. Powierzchnia i zbiory roślin pastewnych na paszę
Table 11. Area and production of feed plants

Wyszczególnienie Specification	2017		2018		2017=100	
	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes
Okopowe pastewne Feed root plants	504	22,4	423	18,5	83,9	82,9
Strączkowe pastewne na zielonkę Feed pulses for green forage	1760	34,8	1617	28,7	91,9	82,4
Motylkowe drobnonasienne ^a Legumes for fodder ^a	10957	261,9	9595	194,7	87,6	74,3
Kukurydza na zielonkę Maize for green forage	7254	355,6	7911	402,8	109,1	113,3
Trwałe użytki zielone ^b Permanent grassland ^b	104579	642,2	98136	563,3	93,8	87,7
Łąki trwałe ^b Permanent meadows ^b	99099	625,4	93993	550,7	94,8	88,1
Pastwiska trwałe ^b Permanent pastures ^b	5480	16,8	4143	12,6	75,6	74,6
Poplony i wsiewki Aftercrop and undersown	3550	61,0	3031	46,7	85,4	76,6

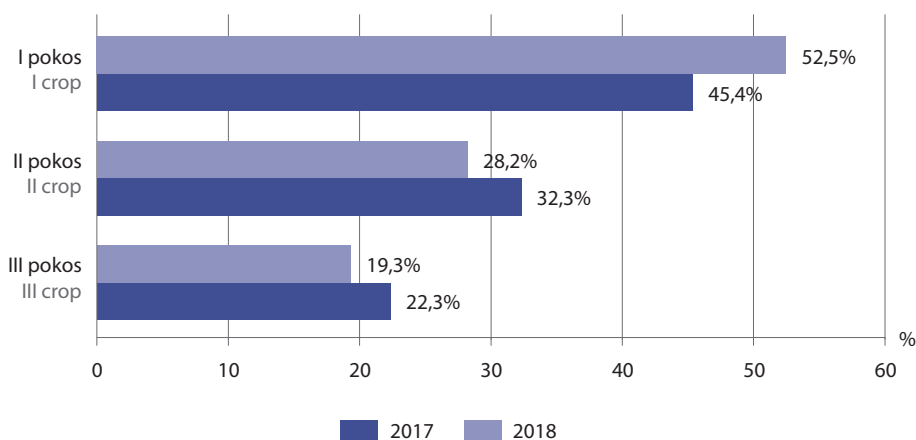
a Łącznie z trawami i innymi pastewnymi. b W przeliczeniu na siano.

a Including grasses and other feed. b Converting into hay.

Areał **łąk trwałych** w 2018 r. zajmował 94,0 tys. ha i zmniejszył się o 5,1 tys. ha (o 5,2%) w stosunku do roku poprzedniego. Szacuje się, że powierzchnia łąk trwałych niewykorzystanych gospodarczo (czyli nieeksploatowanych, a także skoszonych, lecz niezebranych) w I pokosie wyniosła 14,7 tys. ha, tj. 15,7% ogólnej powierzchni łąk trwałych, w II pokosie – 15,1 tys. ha, tj. 16,1%, a w III pokosie – 35,9 tys. ha, tj. 38,2%.

Wykres 9.
Chart 9.

Udział zbiorów z poszczególnych pokosów w ogólnej produkcji siana z łąk trwałych
Share of production of individual crops in total production of hay for permanent meadows

Średni plon trzech pokosów z łąk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniósł 58,6 dt/ha i w porównaniu z 2017 r. był niższy o 4,5 dt/ha, tj. o 7,1%. W I pokosie z łąk trwałych uzyskano średni plon wynoszący 30,7 dt/ha, tj. o 2,1 dt/ha, tj. o 7,3% więcej niż w roku poprzednim, w II pokosie – 16,5 dt/ha, tj. o 3,9 dt/ha (o 19,1%) mniej niż przed rokiem. Plon III pokosu wyniósł 11,3 dt/ha i był o 2,8 dt/ha (o 19,9%) niższy niż w 2017 r.

Tablica 12.
Table 12.

Powierzchnia, plony i zbiory z łąk trwałych według pokosów
Area, yields and production of permanent meadows by crops

Wyszczególnienie Specification a - 2017 b - 2018 c - 2017=100	Po- wierz- -nia w ha Area in ha	Plony z 1 ha w dt Yields per 1 ha in dt				Zbiory w tys. ton Production in 1000 tonnes				
		ogółem total	I pokos I crop	II pokos II crop	III pokos III crop	ogółem total	I pokos I crop	II pokos II crop	III pokos III crop	
		w przeliczeniu na siano converting into hay								
Rolnictwo ogółem Total agri- culture	a	99099	63,1	28,6	20,4	14,1	625,4	283,7	202,0	139,7
	b	93993	58,6	30,7	16,5	11,3	550,7	289,0	155,3	106,4
	c	94,8	92,9	107,3	80,9	80,1	88,1	101,9	76,9	76,2

Produkcja siana z łąk trwałych łącznie w 2018 r. wyniosła 550,7 tys. t i była o 11,9% niższa od produkcji sprzed roku.

Powierzchnia **pastwisk trwałych** wyniosła 4,1 tys. ha i była mniejsza o 1,3 tys. ha (o 24,4%) niż w 2017 r.

Plony z pastwisk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniosły 30,3 dt/ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyły się o 0,4 dt/ha, tj. o 1,3%.

Zbiory z pastwisk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniosły 12,6 tys. t i były o 25,4% mniejsze od uzyskanych w 2017 r.

2.3. Produkcja upraw ogrodnich

2.3. Horticultural crops output

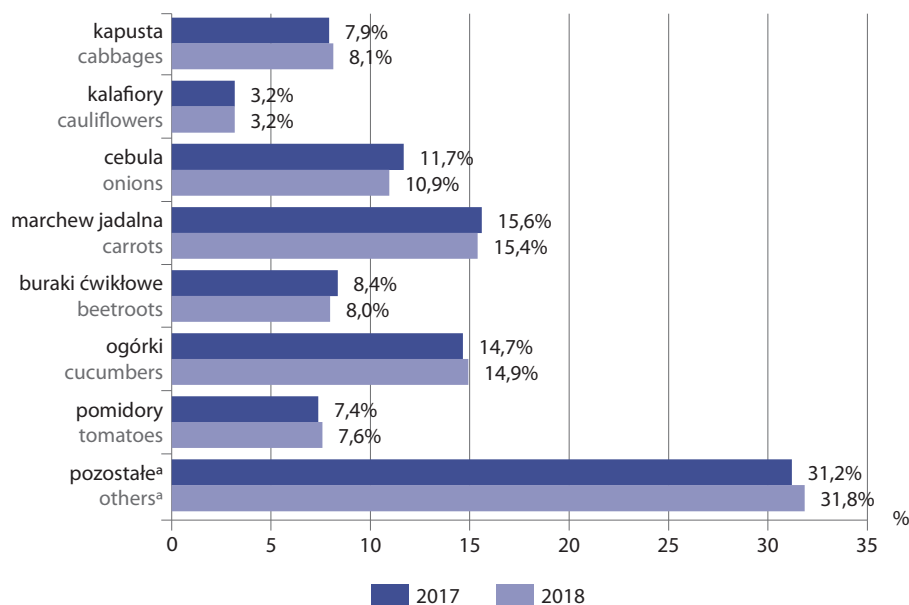
2.3.1. Warzywa gruntowe

2.3.1. Ground vegetables

W 2018 r. powierzchnia uprawy **warzyw gruntowych** z uwzględnieniem areálu uprawy warzyw gruntowych w ogrodach przydomowych wyniosła 12,4 tys. ha i zmniejszyła się o 0,7 tys. ha, tj. o 5,0% w porównaniu z 2017 r. Zanotowano spadek powierzchni wszystkich podstawowych gatunków warzyw gruntowych.

Wykres 10. Struktura powierzchni uprawy warzyw gruntowych Stan w czerwcu

Chart 10. Structure of crop area of ground vegetables As of June

^a Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.
^a Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

W 2018 r. plony większości gatunków warzyw gruntowych (oprócz pomidorów) były niższe od uzyskanych w roku poprzednim.

Łączne zbiory warzyw gruntowych w 2018 r. w wysokości 287,1 tys. t były o 59,6 tys. t (o 17,2%) niższe od zbiorów uzyskanych w roku wcześniejszym. Spadek produkcji był wynikiem zmniejszenia areálu uprawy oraz niższego plonowania warzyw.

Kapustę gruntową uprawiano w 2018 r. na powierzchni 1,0 tys. ha. Produkcja kapusty gruntowej wyniosła 40,5 tys. t, tj. o 30,1% mniej od zbiorów w 2017 r. Zmniejszenie zbiorów kapusty gruntowej spowodowane było niższym plonowaniem tego gatunku (o 28,4%), przy spadku powierzchni zasiewów (o 2,4%).

Zbiory **kalafiorów gruntowych** na poziomie 7,9 tys. t były o 19,9% niższe w porównaniu ze zbiorami z 2017 r. Spadek produkcji kalafiorów gruntowych spowodowany był również przez niższe plonowanie (o 15,7%), przy zmniejszeniu areału uprawy tego gatunku (o 5,0%).

Areał uprawy **cebuli gruntowej** w 2018 r. był o 10,9% mniejszy od poziomu roku poprzedniego i wyniósł 1,4 tys. ha. Zbiory cebuli gruntowej wyniosły 27,0 tys. t i były o 18,3% niższe od uzyskanych w 2017 r. Niższe były również jej plony (o 8,3%).

Tablica 13.

Table 13.

Plony i zbiory warzyw gruntowych

Yields and production of ground vegetables

Wyszczególnienie Specification	2017		2018		2017=100	
	plony z 1 ha w dt yields per 1 ha in dt	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	plony z 1 ha w dt yields per 1 ha in dt	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	plony yields	zbiory production
Kapusta Cabbages	559	57,9	400	40,5	71,6	69,9
Kalafiory Cauliflowers	236	9,8	199	7,9	84,3	80,1
Cebula Onions	216	33,0	198	27,0	91,7	81,7
Marchew jadalna Carrots	412	84,2	385	73,8	93,4	87,6
Buraki ćwikłowe Beetroots	398	43,6	323	32,1	81,2	73,6
Ogórki Cucumbers	188	36,1	171	31,7	91,0	88,0
Pomidory Tomatoes	216	20,8	221	20,8	102,3	100,0
Pozostałe warzywa ^a Others ^a	150	61,2	135	53,3	90,0	87,2

a Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.
a Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

W omawianym roku zanotowano spadek zainteresowania uprawą **ogórków gruntowych**. Powierzchnia uprawy w stosunku do roku 2017 zmniejszyła się o 3,2%, a plonowanie było mniejsze o 9,0%. Łącznie w 2018 r. zebrano 31,7 tys. t ogórków gruntowych, czyli o 4,3 tys. t mniej niż przed rokiem.

W 2018 r. zbiory **pomidorów gruntowych** wyniosły 20,8 tys. t i były takie same jak uzyskane w roku poprzednim. O utrzymanym poziomie produkcji zdecydował wzrost wydajności z 1 ha (o 2,3%), przy spadku areału ich uprawy (o 2,5%).

Zbiory **pozostałych warzyw gruntowych** (pietruszki, porów, selerów, rzodkiewki, sałaty, rabarbaru i itp.) w omawianym roku oszacowano na 53,3 tys. t, czyli o 7,8 tys. t, tj. o 12,8% mniej niż rok wcześniej. Spadek produkcji wynikał ze spadku powierzchni uprawy o 3,1%, przy zmniejszonym o 10,0% plonowaniu.

2.3.2. Sadownictwo

2.3.2. Fruit farming

Produkcja **owoców z drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych** znajdujących się w sadach w 2018 r. wyniosła 716,9 tys. t i była wyższa o 342,9 tys. t (o 91,7%) od wielkości i produkcji uzyskanej rok wcześniej.

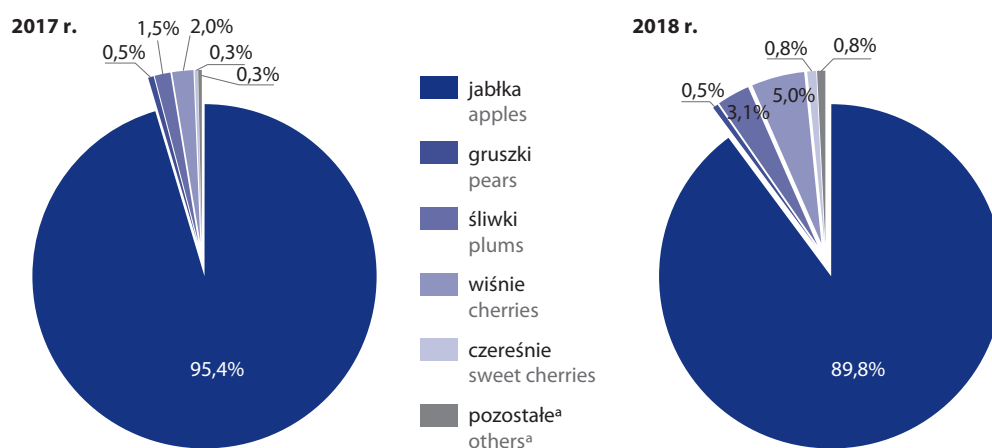
2.3.2.1. Owoce z drzew

2.3.2.1. Tree fruit

Powierzchnia uprawy **drzew owocowych** w 2018 r. wyniosła 32,3 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim nieznacznie zwiększyła się, tj. o 0,1%. Odnotowano zwiększenie powierzchni uprawy dla jabłoni. Areal śliw, wiśni oraz czereśni nie uległ zmianie. W ciągu roku zmniejszyła się powierzchnia uprawy: gruszy oraz pozostałych drzew owocowych (brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich).

Zbiory owoców z drzew w 2018 r. ogółem wyniosły 687,9 tys. t, tj. o 94,4% więcej niż w roku poprzednim. O wzroście produkcji owoców z drzew zdecydowały wyższe zbiory wszystkich ich gatunków.

Wykres 11. **Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach**
Chart 11. Structure of production of fruit trees in orchards

a Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie itp.
a Peaches, apricots, walnuts etc.

Zbiory **jabłek** w 2018 r. wyniosły 618,2 tys. t i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyły się o 280,6 tys. t (o 83,1%). Na wyższą ich produkcję wpłynęło znaczne zwiększenie plonowania (o 82,3%) oraz większa powierzchnia uprawy jabłoni (o 0,5%).

Zbiory **gruszek** ukształtowały się na poziomie 3,5 tys. t, tj. o 84,1% wyższym niż w roku ubiegłym. Spowodowane to było znacznym zwiększeniem wydajności uprawy tego gatunku w porównaniu do ubiegłego roku. Plonowanie gruszy było o 93,8% większe niż w 2017 r. W tym samym okresie powierzchnia uprawy tych drzew zmniejszyła się o 5,0%.

Zbiory **śliwek** w 2018 r. wyniosły 21,2 tys. t i były 4,1-krotnie większe od uzyskanych w 2017 r. Wzrost produkcji śliw spowodowany był zwiększeniem plonowania uprawy (4,1-krotnie), przy nie zmienionym areale uprawy.

Zbiory **wiśni** w 2018 r. wyniosły 34,2 tys. t i były 4,9-krotnie wyższe od produkcji z 2017 r. Decydujący wpływ na zwiększenie produkcji tego gatunku miała znacznie większa wydajność (4,9-krotnie), przy nie zmienionej powierzchni.

Zbiory **czereśni** w 2018 r. były 5,5-krotnie wyższe od uzyskanych w poprzednim roku i wyniosły 5,7 tys. t. Było to wynikiem 5,5-krotnym wzrostem plonowania, przy podobnej powierzchni uprawy.

Łączna produkcja **pozostałych owoców z drzew** (brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich) była 4,4-krotnie wyższa od notowanej w 2017 r. i wyniosła 5,3 tys. t. Było to efektem zwiększenia plonowania (4,5-krotnie), przy zmniejszeniu powierzchni uprawy tych gatunków (o 3,4%).

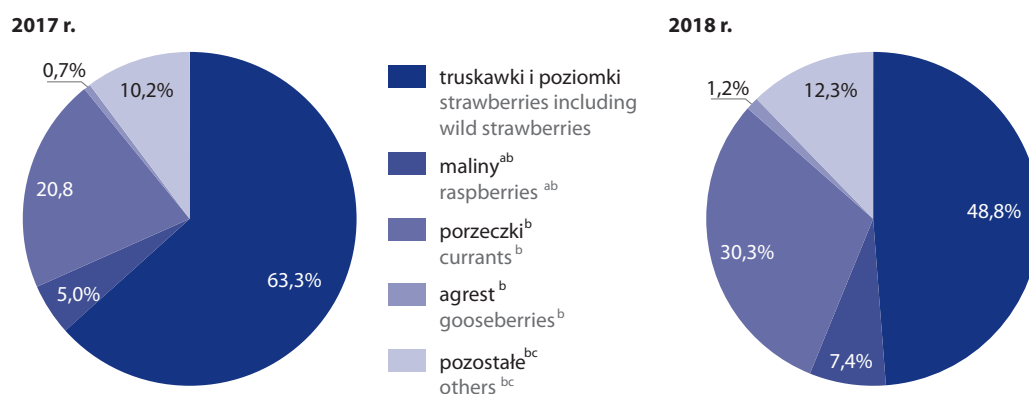
2.3.2.2. Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

2.3.2.2. Fruit from fruit bushes and berry plantations

Powierzchnia uprawy **krzewów owocowych i plantacji jagodowych** w 2018 r. wyniosła 8,8 tys. t i nie zmieniła się w porównaniu z poprzednim rokiem. W badanym okresie odnotowano podobną powierzchnię uprawy dla truskawek i poziomki, porzeczek i agrestu. Wzrost areału uprawy dotyczył tylko malin łącznie z jeżyną bezkolcową (o 0,7%), a spadek – pozostałych (aronii, borówki wysokiej, leszczyny, winorośli i pozostałych jagodowych) – o 0,3%.

Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w 2018 r. wyniosły 28,8 tys. t, tj. o 43,6% więcej od zbiorów roku poprzedniego. Do wzrostu produkcji przyczyniły się wyższe zbiory wszystkich analizowanych gatunków krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Wykres 12. **Struktura zbiorów owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych**
Chart 12. **Structure of production of fruit from fruit bushes and berry plantations**

a łącznie z jeżyną bezkolcową. b W sadach. c Aronia, borówka wysoka, leszczyna, winorośl i inne.
a Including thornless blackberry. b In orchards. c Chokeberry, northern highbush blueberry, vine, filbert and others

Plonowanie wszystkich gatunków krzewów owocowych i plantacji jagodowych było wyższe niż w roku 2017. Powierzchnia uprawy **truskawek i poziomki gruntowych** w 2018 r. wyniosła 4,5 tys. ha i była taka sama jak przed rokiem. Plonowanie truskawek i poziomki gruntowych oszacowano na 31,2 dt/ha, tj. o 10,6% więcej niż w roku 2017. Łącznie zbiory były o 10,6% większe od uzyskanych w roku poprzednim i wyniosły 14,1 tys. t.

W 2018 r. zbiory **malin** osiągnęły 2,1 tys. t i zwiększyły się o 111,5% w stosunku do zanotowanych przed rokiem. Wzrost produkcji był wynikiem zwiększenia wydajności z 1 ha plantacji o 109,9% oraz areału uprawy o 0,7%.

W omawianym roku zbiory **porzeczek** oszacowano na 8,7 tys. t, tj. o 109,3% więcej niż rok wcześniej. Na wzrost produkcji przyczyniło się zwiększenie plonowania o 109,6%, przy nie zmienionej powierzchni uprawy.

Ogólna produkcja **agrestu** wyniosła 0,4 tys. t i wzrosła o 170,2% w stosunku do zbiorów sprzed roku. Do wzrostu produkcji agrestu wpływ miało zwiększenie wydajności z 1 ha o 170,2%, przy takiej samej powierzchni.

Łączne zbiory **aronii, borówki wysokiej, leszczyny, winorośli i pozostałych jagodowych** w omawianym roku osiągnęły 3,5 tys. t i zwiększyły się o 1,5 tys. t (o 72,9%) w stosunku do zanotowanych w 2017 r. Wyższa produkcja była wynikiem zwiększenia o 73,3% plonowania, przy mniejszym o 0,3% areale uprawy.

Rozdział III

Chapter III

Produkcja zwierzęca

Animal output

3.1. Bydło

3.1. Cattle

W grudniu 2018 r. **pogłowie bydła** wyniosło 153,4 tys. sztuk i w porównaniu z grudniem 2017 liczebność stada zmniejszyła się o 3,5 tys. sztuk, tj. o 2,3 %, a w porównaniu z czerwcem 2018 r. była mniejsza o 0,4 tys. sztuk, tj. o 0,2%.

Pogłowie krów w porównaniu z grudniem 2017 r. zmalało o 0,9 tys. sztuk, tj. o 1,6% do poziomu 53,5 tys. sztuk, a w stosunku do stanu z czerwca 2018 r. zmniejszyło się o 2,0 tys. sztuk, tj. o 3,5%.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła w grudniu 2018 r. 32,6 sztuk w tym krów – 11,4 sztuk wobec 32,3 sztuk bydła i 11,2 sztuk krów rok wcześniej.

Wykres 13.

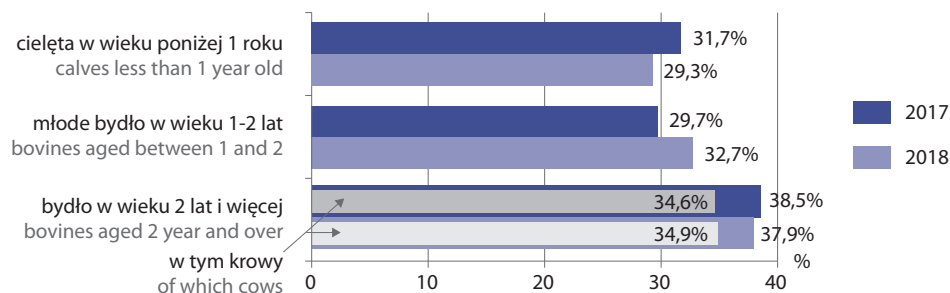
Struktura pogłowia bydła

Stan w grudniu

Chart 13.

Structure of cattle stocks

As of December

W strukturze stada bydła ogółem udział poszczególnych grup wiekowo-użytkowych w grudniu 2018 r. wyniósł:

- cielęta w wieku poniżej 1 roku – 29,3%,
- młode bydło w wieku 1-2 lat – 32,7%,
- bydło w wieku 2 lat i więcej – 37,9%,
 - w tym krowy – 34,9%.

Tablica 14. Pogłowie bydła według struktury stada oraz zmiany sezonowe wg stanu w grudniu 2018 r.
Table 14. Cattle stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2018

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w sztukach Total in heads	Struktura Structure	XII 2017 = 100	VI 2018 = 100
Bydło Cattle	153442	100,0	97,7	99,8
Krowy Cows	53490	34,9	98,4	96,5
Bydło pozostałe Other cattle	99952	65,1	97,4	101,6

W skali roku w strukturze pogłowia bydła zmniejszył się udział cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 2,4 p.proc.) oraz bydła w wieku 2 lat i więcej (o 0,6 p.proc.). Wzrósł natomiast udział młodego bydła w wieku 1-2 lat (o 3,0 p.proc.) oraz krów (o 0,2 p.proc.).

3.2. Trzoda chlewna

3.2. Pigs

Na początku grudnia 2018 r. pogłowie trzody chlewnej wyniosło 198,6 tys. sztuk i było niższe o 33,7 tys. sztuk, tj. o 14,5% od stanu notowanego w grudniu 2017 r., a w porównaniu z liczebnością stada świń w czerwcu 2018 r. obniżyło się o 32,2 tys. sztuk, tj. o 14,0%.

Stado loch na chów zwiększyło się w porównaniu z grudniem 2017 r. o 6,0 tys. sztuk, tj. o 24,2% do 18,7 tys. sztuk, natomiast stado loch prośnych zmniejszyło się o 4,3% do poziomu 12,5 tys. sztuk.

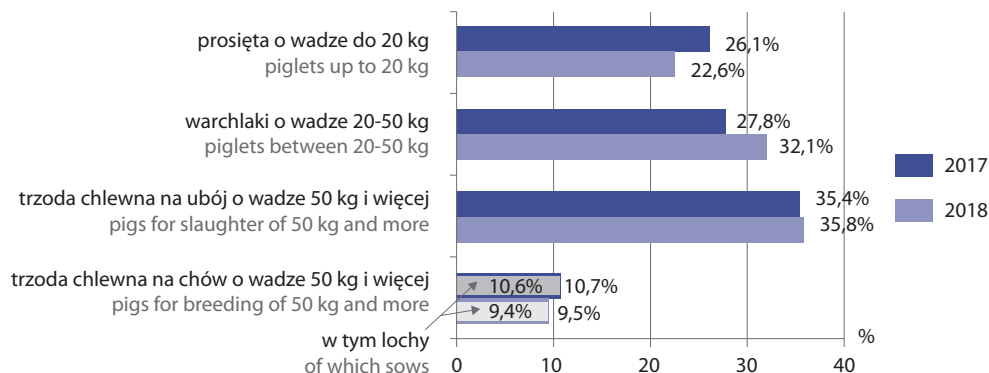
W stosunku do czerwca 2018 r. pogłowie loch na chów obniżyło się o 7,1 tys. sztuk, tj. o 27,5%, w tym loch prośnych o 27,1%.

Ogółem udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2018 r. wyniósł:

- prosięta o wadze do 20 kg – 22,6%,
- warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg – 32,1%,
- trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na ubój – 35,8%,
- trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów – 9,5%,
 - w tym lochy na chów razem – 9,4%,
 - w tym lochy prośne – 6,3%.

**Wykres 14. Struktura pogłowia trzody chlewnej
Stan w grudniu**

Chart 14. Structure of pig stocks
As of December

W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody, rejestrowaną w grudniu 2017 r., zmniejszył się udział prosiąt o wadze do 20 kg (o 3,5 p.proc.) oraz trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów, w tym loch (w obydwu przypadkach o 1,2 p.proc.). Zwiększył się natomiast udział warchlaków o wadze od 20 kg do 50 kg (o 4,3 p.proc.) i trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na ubój (o 0,4 p.proc.).

Tablica 15. Pogłowia trzody chlewnej według struktury stada oraz zmiany sezonowe wg stanu w grudniu 2018 r.

Table 15. Pig stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2018

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w sztukach Total in heads	Struktura Structure	XII 2017 = 100	VI 2018 = 100
Trzoda chlewna Pigs	198598	100,0	85,5	86,0
Lochy na chów Sows for breeding	18703	9,4	75,8	72,5
Trzoda chlewna pozostała Other pigs	179895	90,6	86,6	87,7

Na początku grudnia 2018 r. obsada trzody chlewnej ogółem, w tym loch na chów na 100 ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio: 42,2 sztuk i 4,0 sztuk wobec 47,8 i 5,1 sztuk rok wcześniej.

W 2018 opłacalność tuczu świń mierzona relacją ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do targowiskowej ceny żyta była na poziomie 7,3 i nadal utrzymywała się poniżej poziomu przyjętego za opłacalny dla tuczu świń, tj. co najmniej 10-11.

3.3. Owce

3.3. Sheep

Pogłowia owiec w grudniu 2018 r. wyniosło 6,9 tys. sztuk i zwiększyło się w porównaniu ze stanem notowanym przed rokiem o 2,6 tys. sztuk (o 60,9%), a w porównaniu z liczebnością stada owiec w czerwcu 2018 r. obniżyło się (o 6,6%). Pogłowia owiec skoncentrowane było w gospodarstwach indywidualnych, które utrzymywały 95,1% wojewódzkiego pogłowia.

Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,5 sztukę, wobec 0,9 sztuki przed rokiem.

W strukturze stada owiec ogółem 38,9% stanowiły maciorki wobec 53,9% przed rokiem. W skali roku populacja maciorek zwiększyła się o 16,0%.

3.4. Drób

3.4. Poultry

Pogłowie drobiu w grudniu 2018 r. liczyło 5766,4 tys. sztuk i zmniejszyło się w ciągu roku o 110,0 tys. sztuk (o 1,9%), a w porównaniu z czerwcem 2018 r. o 310,0 tys. sztuk (o 5,1%). Pogłowie drobiu w województwie świętokrzyskim w większości znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych – 96,4%.

W skali roku zanotowano wzrost liczebności populacji większości gatunków drobiu za wyjątkiem pogłowia drobiu kurzego, którego ilość zmniejszyła się o 3,8%.

Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem przedstawiała się następująco:

- drób kurzy stanowił 93,1%, w tym nioski – 27,4% (w 2017 r. odsetek ten wyniósł odpowiednio 95,0% i 23,5%),
- gęsi – 0,8% (0,3% w 2017 r.),
- indyki – 1,5% (1,0% w 2017 r.),
- kaczki i drób pozostały – 4,5% (3,8% w 2017 r.).

Średnio w województwie obsada drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1225,0 sztuk wobec 1208,6 sztuk w 2017 r.

Rozdział IV

Chapter IV

Skup i ceny produktów rolnych

Procurement and prices of agricultural products

4.1. Produkty roślinne

4.1. Crop products

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim skupiono produkty rolne o łącznej wartości 1440,6 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), tj. o 3,2% więcej niż w roku poprzednim. Wartość skupionych produktów roślinnych wyniosła 355,7 mln zł i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 6,0%. Gospodarstwa indywidualne uzyskały 347,5 mln zł za sprzedane produkty roślinne.

Tablica 16.

Wartość skupu produktów rolnych

Table 16.

Value of procurement of agricultural products

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	w tysiącach złotych in 1000 PLN		2017=100
Skup produktów rolnych ogółem Procurement of agricultural products	1395690,8	1440589,6	103,2
w tym: of which:			
skup produktów roślinnych procurement crop products	335605,2	355701,2	106,0
skup produktów zwierzęcych procurement animal products	1060085,6	1084888,4	102,3

Skup ziarna **zbóż ogółem** (łącznie z ziarnem siewnym i mieszankami zbożowymi) w 2018 r. ukształtował się na poziomie 87,9 tys. t, co oznacza wzrost o 8,4% w odniesieniu do roku poprzedniego. W 2018 r. skupiono 73,2 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowi 0,9% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku 2017 skup był wyższy o 4,9%. W omawianym okresie wśród zbóż konsumpcyjnych i paszowych, najbardziej wzrósł skup owsa i mieszanek zbożowych - o 168,8%, a największy spadek skupu dotyczył żyta - o 12,0%.

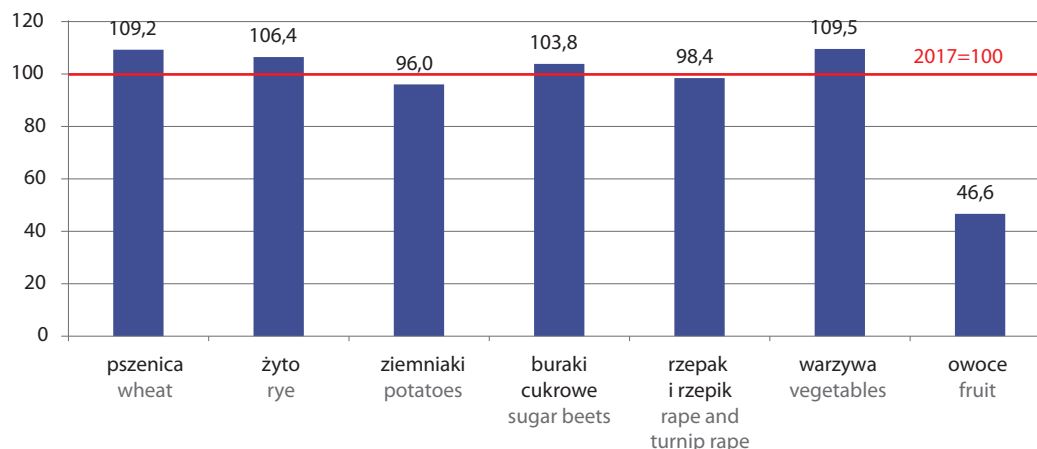
Ceny wszystkich omawianych gatunków zbóż konsumpcyjnych i paszowych były wyższe niż w 2017 r. W przeciągu roku najbardziej wzrosły ceny pszenżyta, jęczmienia i pszenicy. Rolnicy za 1 dt pszenżyta w skupie otrzymywali średnio 65,41 zł, jęczmienia 67,04 zł, a pszenicy 70,16 zł i były to ceny wyższe w porównaniu z 2017 r. odpowiednio o 14,2%, 12,1% i 9,2%. Ceny skupu 1 dt żyta wyniosły średnio 58,96 zł, a owsa i mieszanek zbożowych - 56,53 zł i były wyższe odpowiednio o 6,4% i o 4,2%.

Skup **ziemniaków** ogółem w 2018 r. ukształtował się na poziomie 8,3 tys. t i w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost skupu o 14,5%. Przeważająca większość skupu ziemniaków pochodziła od gospodarstw indywidualnych - 99,6%. Udział skupu ziemniaków z województwa świętokrzyskiego w skupie krajowym wyniósł 0,5%.

Średnia roczna cena skupu ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) wyniosła 41,59 zł za 1 dt i była o 2,8% niższa od średniej ceny w 2017 r. Natomiast w kraju za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) płacono średnio 58,01 zł, tj. o 10,6% więcej niż w roku poprzednim.

Wykres 15. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia roślinnego w 2018 r. 2017=100

Chart 15. Changes of procurement prices of major agricultural products of crops in 2018 2017=100

W roku 2018 skupiono 259,8 tys. t **buraków cukrowych**. Było to o 7,7% więcej niż rok wcześniej. Średnia cena skupu 1 dt buraka cukrowego wyniosła 7,54 zł i była o 3,8% wyższa od ceny skupu z roku 2017.

Rzepaku i rzepiku ogółem w 2018 r. skupiono 22,0 tys. t, tj. o 39,1% więcej niż w 2017 r. Udział gospodarstw indywidualnych w skupie rzepaku i rzepiku wyniósł 95,0%. Skup z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,4% skupu rzepaku i rzepiku w kraju.

Średnia cena skupu 1 dt rzepaku i rzepiku spadła o 1,6% w relacji do ceny notowanej rok wcześniej i wyniosła 154,74 zł.

W 2018 r. skupiono 32,6 tys. t **warzyw**, co w porównaniu z wielkością skupu w 2017 r. oznacza zmniejszenie o 6,1%. Skup warzyw z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,8% skupu krajowego.

W skali roku wzrosły średnie ceny większości analizowanych warzyw. W tym czasie zwiększyły się ceny: marchwi o 48,8% do 0,57 zł/kg, kapusty o 22,6% do 0,82 zł/kg, cebuli o 21,6% do 0,71 zł/kg, ogórków o 16,9% do 1,92 zł/kg, papryki o 4,5% do 1,57 zł/kg oraz buraków o 4,3% do 0,43 zł/kg. Niższe niż rok wcześniej były ceny skupu: pomidorów – o 76,8% (średnia cena 0,93 zł/kg), brokułów – o 75,1% do 1,19 zł/kg oraz kalafiorów o 17,7% do 0,92 zł/kg.

Skup **owoców** wyniósł 296,6 tys. t i w porównaniu z 2017 r. zwiększył się o 112,3%. Skup owoców z województwa świętokrzyskiego stanowił 9,4% wielkości skupu w kraju.

W 2018 r. spadły ceny wszystkich analizowanych owoców. Największy spadek zanotowano w przypadku wiśni, śliwek oraz orzechów włoskich i laskowych tj. odpowiednio o 78,3%, 60,2% i o 55,9%. Niższe niż rok wcześniej były również średnie ceny skupu: jabłek – spadek o 54,9%, czereśni – o 49,7%, porzeczek – o 42,5%, aronii – o 40,7%, agrestu o 31,0%, borówki wysokiej – o 24,4%, truskawek o 18,7%, gruszek o 18,4% i malin – o 3,8%.

4.2. Produkty pochodzenia zwierzęcego

4.2. Animal products

W 2018 r. wartość skupu produktów zwierzęcych wyniosła 1440,6 mln zł i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 2,3%. Skup **żywca rzeźnego** (bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób) w wadze żywej w 2018 r. wyniósł ogółem 120,0 tys. t i był większy o 7,9 tys. t (wzrost o 7,1%) od ilości skupionego żywca rzeźnego w 2017 r.

Żywca wołowego skupiono 47,6 tys. t, a cielęcego 0,2 tys. t, tj. odpowiednio więcej o 10,4% i o 47,0% niż rok wcześniej. Średnie ceny były wyższe - bydła o 1,5%, a cieląt rzeźnych o 23,0% niż w roku 2017. Za 1 kg żywca wołowego w skupie płacono średnio 6,85 zł, a żywca cielęcego – 10,26 zł.

Wykres 16. **Struktura skupu żywca rzeźnego**
Chart 16. Structure of procurement of animals for slaughter

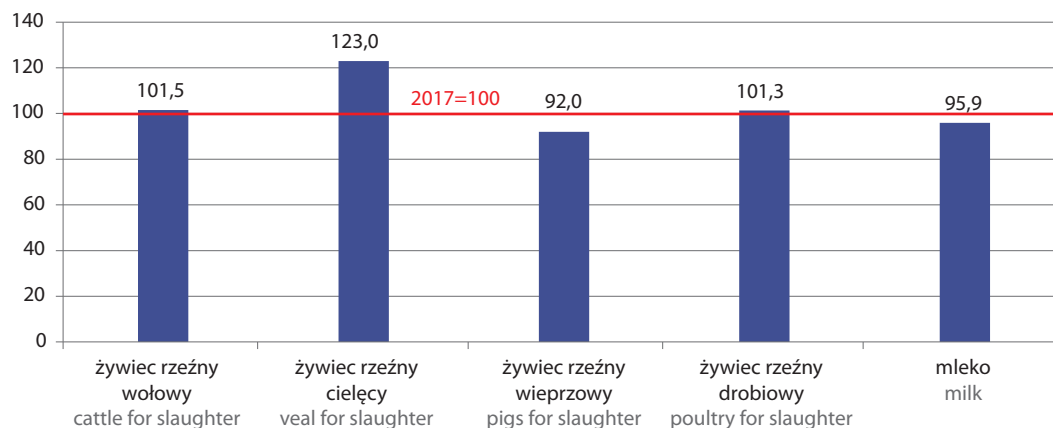
Skup **żywca wieprzowego** w 2018 r. wyniósł 69,0 tys. t i był wyższy od wielkości skupu uzyskanego w roku 2017 (o 13,2%). Średnia cena za 1 kg żywca wieprzowego osiągnęła poziom 4,47 zł za 1 kg i w porównaniu do średniej ceny z roku 2017 spadła o 8,0%.

W roku 2018 skupiono 54,7 tys. t **żywca drobiowego** (o 8,1% mniej niż przed rokiem), z tego 50,1 tys. t stanowiły kurczaki.

Średnia cena drobiu ukształtowała się na poziomie 3,69 zł/kg i była wyższa o 1,4% od notowanej rok wcześniej. W skali roku wzrosły średnie ceny kur o 4,5% do 2,13 zł/kg i kurczaków o 2,1% do 3,55 zł/kg. W tym samym okresie spadły ceny: gęsi o 14,5% do 7,58 zł/kg, indyków o 4,5% do 4,88 zł/kg i kaczek o 1,4% do 4,54 zł/kg.

Wykres 17. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia zwierzęcego w 2018 r. 2017=100

Chart 17. Changes of procurement prices of major agricultural products of animal in 2018 2017=100

Skup **mleka** krowiego w 2018 r. wyniósł 182,8 mln l i był o 1,4% większy w porównaniu z wielkością skupu w 2017 r. Skup mleka z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,6% skupu mleka w kraju.

Średnia cena skupu 1 litra mleka wyniosła 1,24 zł i w odniesieniu do 2017 r. zmniejszyła się o 4,1%.

4.3. Ceny targowiskowe

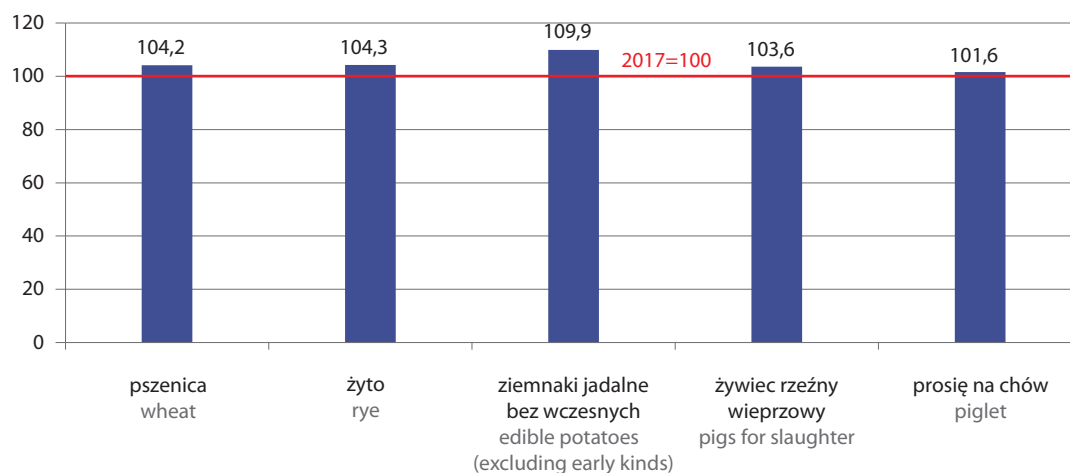
4.3. Marketplace prices

Przeciętne ceny wszystkich omawianych zbóż uzyskane w 2018 r. przez rolników na targowiskach były wyższe od notowanych w 2017 r. Za 1 dt **pszenicy** średnio płacono na targowiskach 77,17 zł, tj. o 4,2% więcej niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym cena **żyta** wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 4,3% osiągając poziom 60,89 zł. W odniesieniu do 2017 r. zwiększyły się również ceny jęczmienia (o 3,0%), owsa (o 3,3%) i pszenżyta (o 5,8%).

Targowiskowa cena 1 dt **ziemniaków jadalnych** (bez wczesnych) wyniosła 75,10 zł i była o 9,9% wyższa niż w 2017 r.

Wykres 18. Zmiany cen targowiskowych ważniejszych produktów rolnych w 2018 r. 2017=100

Chart 18. Changes of marketplace prices of major agricultural products in 2018. 2017=100

W obrocie targowiskowym w 2018 r., ceny **trzody chlewnej** były wyższe niż notowane rok wcześniej. Za 1 kg żywca wieprzowego płacono średnio 5,71 zł, co oznacza wzrost o 3,6%.

Za **prosię na chów** w 2018 r. płacono na targowiskach średnio 185,04 zł, tj. o 1,6% więcej niż w 2017 r. Za **krowę dojną** płacono średnio 3162 zł, tj. o 1,9% mniej niż przed rokiem. **Cena jałówki 1-roczonej** wyniosła średnio 2370 zł i była o 5,1% niższa w porównaniu z rokiem poprzednim. Za **kurę żywą** o wadze 1,5-2 kg płacono średnio 25,85 zł, tj. o 0,2% mniej niż przed rokiem. Cena **jaja kurzego** wyniosła 0,78 zł i była o 8,3% wyższa niż w roku poprzednim.

W 2018 r. w odniesieniu do roku poprzedniego pogorszyła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta. Ukształtowała się ona na poziomie 7,3 wobec 8,3 w 2017 r. (w kraju 6,7 wobec 8,0). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia również uległa pogorszeniu i wyniosła 6,2 wobec 7,0 w 2017 r. (w kraju odpowiednio – 5,8 i 6,9).

Uwagi metodologiczne

Źródła, zakres danych

1. Publikacja zawiera podstawowe dane o użytkowaniu gruntów, zużyciu nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych, o produkcji głównych ziemiopłodów rolnych, upraw pastewnych, warzyw i owoców, o pogłowie zwierząt gospodarskich, o skupie i cenach produktów rolnych.
2. Dane zawarte w niniejszej publikacji opracowano na podstawie:
 - uogólnionych wyników czerwcowego reprezentacyjnego badania struktury gospodarstw rolnych osób fizycznych oraz na podstawie pełnego badania gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej; badanie zostało przeprowadzone w czerwcu i lipcu 2018 r. według stanu na dzień 1 czerwca 2018 r. (dzień referencyjny) i obejmowało zmienne m.in. z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, a także zużycia nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2017/18,
 - uogólnionych wyników stałych reprezentacyjnych badań pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych,
 - wyników badania z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów oraz pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach państwowych, spółdzielczych i spółkach z udziałem mienia publicznego i prywatnego,
 - wyników badania o skupie produktów rolnych,
 - szacunków i ocen prowadzonych przez rzeczoznawców szczebla terenowego dla danych nieobjętych sprawozdawczością,
 - wyników miesięcznych notowań cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach wybranych produktów rolnych prowadzonych przez sieć stałych ankietników GUS.

Badaniu pogłowia zwierząt gospodarskich podlegały zwierzęta gospodarskie znajdujące się w czasie badania w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Spisywano wszystkie zwierzęta, tj. stanowiące własność użytkownika gospodarstwa lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie (przyjęte na wychów, opas itp.) niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.
3. Wyniki czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych opracowane zostały według siedziby użytkownika gospodarstwa, tj. dla gospodarstw indywidualnych – według miejsca siedziby (zamieszkania) użytkownika, a dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej – według miejsca siedziby przedsiębiorstwa (gospodarstwa).

Do przeliczeń wyników produkcji na jednostkę powierzchni przyjęto użytki rolne rozliczane według siedziby użytkownika gospodarstwa – stan w czerwcu.
4. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2017/18 dotyczy okresu od 1 VII 2017 r. do 30 VI 2018 r.).
5. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”, a w ujęciu odsetkowym od „100%”. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

Objaśnienia podstawowych pojęć

1. **Gospodarstwo rolne** – jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich tj.: bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczół, a także działalność polegająca na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych (UR) lub o powierzchni poniżej 1 ha UR (w tym bez użytków rolnych), które spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych progów:

- 0,5 ha plantacji drzew owocowych,
- 0,5 ha plantacji krzewów owocowych,
- 0,3 ha szkółek sadowniczych i ozdobnych,
- 0,5 ha warzyw gruntowych,
- 0,5 ha truskawek gruntowych,
- 0,1 ha warzyw pod osłonami,
- 0,1 ha truskawek pod osłonami,
- 0,1 ha kwiatów i roślin ozdobnych pod osłonami,
- 0,5 ha chmielu,
- 0,1 ha tytoniu,
- 25 m² grzybów jadalnych,
- 10 szt. bydła ogółem,
- 5 szt. krów ogółem,
- 50 szt. świń (trzody chlewnej) ogółem,
- 10 szt. loch,
- 20 szt. owiec ogółem,
- 20 szt. kóz ogółem,
- 100 szt. drobiu ogółem,
- 5 szt. koni ogółem,
- 50 szt. samic królików,
- 5 szt. samic pozostałych zwierząt futerkowych,
- 10 szt pozostałych zwierząt utrzymywanych dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele),
- 20 pni pszczelich

lub niezależnie od ww. progów jest gospodarstwem ekologicznym.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji A, dział 01, grupy:

- 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie,
- 01.2 – uprawy roślin wieloletnich,
- 01.3 – rozmnażanie roślin,
- 01.4 – chów i hodowla zwierząt,
- 01.5 – działalność mieszana,
- 01.6, klasa 01.61 – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślin (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia użytków rolnych wynosi 1 ha i więcej lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.

Podstawowe **grupowania gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych** – dokonano w oparciu o przedziały domknięte lewostronnie, np. do przedziału 5-10 ha zaliczono gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5,00 ha do 9,99 ha (z wyjątkiem przedziału 1-5 ha, do którego zaliczono gospodarstwa o powierzchni 1,01 ha do 4,99 ha).

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie użytkującą gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

2. **Powierzchnia gruntów ogółem** oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadających użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.
3. **Użytki rolne ogółem** to powierzchnia:
 - użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi Ustawy z 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego Dz. U. z 2015 r., poz. 1551, z późniejszymi zmianami) na którą składają się:
 - zasiewy,
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - uprawy trwałe, w tym sady,
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny);
 - użytków rolnych pozostałych (użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej).

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (z wyłączeniem upraw trwałych i w ogrodach przydomowych).

Powierzchnia łąk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Powierzchnia pastwisk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów pro-

dukcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to łączna powierzchnia sadów, szkótek drzew i krzewów owocowych, szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także upraw trwałych pod osłonami.

Powierzchnia sadów to plantacje drzew, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni upraw truskawek i poziomek.

Powierzchnia ogrodów przydomowych to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa. Obejmuje powierzchnię upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Sporadycznie nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Ogród przydomowy może obejmować zarówno uprawy rolne i ogrodnicze jednoroczne, jak i uprawy wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe rosnące poza plantacjami. Do ogrodów przydomowych nie należy zaliczać powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonych na rekreację.

Powierzchnia gruntów ugorowanych to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych, a także powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

4. **Powierzchnia lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (niezalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkótek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe).
5. **Powierzchnia pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.
6. **Nawozy** są to produkty dostarczające roślinom składników pokarmowych i poprawiające żyzność gleb. **Nawozy mineralne** uzyskiwane są w drodze procesów chemicznych lub przerobu surowców mineralnych, w tym nawozy wapniowe i wapniowo-magnezowe.

Dane o zużyciu nawozów mineralnych, w przeliczeniu na czysty składnik ujęto w podziale na nawozy: azotowe (N), fosforowe (P_2O_5), potasowe (K_2O).

Czysty składnik jest to zawartość czystego składnika wyrażona w kg: N – azotu, P_2O_5 – fosforu, K_2O – potasu.

7. Dane o **powierzchni zasiewów** dotyczą powierzchni upraw poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym.

8. W szacunkach obowiązuje zasada obliczania plonów przeciętnych, jako średnich ważonych, gdzie wagą jest powierzchnia danej uprawy. Uwzględnione są przy tym powierzchnie, z których uzyskano zarówno wysokie, jak i niskie plony oraz powierzchnie, z których plonów nie zebrano (zostały zniszczone w wyniku gradobicia, powodzi itp.).

W rolnictwie pod pojęciem „plon” przyjmuje się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu (tzw. plon netto) zebranych z jednostki powierzchni (1 ha).

W ogrodnictwie pod pojęciem „plon” przyjmuje się – dla warzyw, owoców z drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych – ilość jednostek wagowych (dt) poszczególnych gatunków zebranych z jednostki powierzchni (1 ha).

Do przeliczania zielonek na siano przyjęto, że 5 dt zielonki = 1 dt siana.

9. Do grupy **zbóż ogółem** zaliczono powierzchnię uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno i pozostałymi uprawami zbożowymi (gryka, proso itp.).

Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi obejmują powierzchnię zbóż podstawowych (tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa, pszenżyta) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Do **strączkowych jadalnych** zalicza się groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, (np. ciecierzycę). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Do **upraw przemysłowych** zaliczono powierzchnie buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku, lnu (łącznie z lnem oleistym) i konopi oraz tytoniu.

Uprawy pastewne obejmują: uprawy okopowych pastewnych, strączkowych pastewnych łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno i na zielonkę, kukurydzę na zielonkę, motylkowe drobno-nasienne, inne pastewne i trawy na nasiona i zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Pozostałe uprawy obejmują warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe, (np. krokosz barwierski, zioła dla przemysłu kosmetycznego, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), słonecznik na ziarno, soję, i inne oleiste (nieuwzględnione w grupie „przemysłowe”, chmiel, zioła i przyprawy, cykorię, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

10. Za **krowy mleczne** uważa się krowy, które ze względu na rasę lub odmianę lub szczególne właściwości utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na produkty mleczne. Zalicza się tu również krowy mleczne wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Dla gospodarstw o dużej skali chowu drobiu (np. ferma wielkotowarowa produkująca brojlery lub jaja konsumpcyjne), w których w dniu badania nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji, a przerwa ta nie przekraczała 8 tygodni, przyjmowano stany drobiu z okresu przed opróżnieniem pomieszczeń (kurników).

11. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

Dane o **cenach skupu** dotyczą przeciętnych rocznych lub miesięcznych cen (wyliczonych jako iloraz wartości i ilości poszczególnych produktów; bez podatku od towarów i usług – VAT) płaconych za produkty rolne przez jednostki skupujące (handlowe, przemysłowe, rolne) producentom rolnym.

Przeciętne ceny miesięczne **uzyskiwane przez rolników na targowiskach** dla kraju obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali kraju, a przeciętne ceny dla województwa jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali województwa. Przeciętne ceny roczne natomiast obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Methodological notes

Sources, scope of data

1. The publication contains basic data regarding the use of land, consumption of mineral or chemical fertilizers and lime, production of main agricultural crops, fodder, vegetable and fruit cultivations as well as data on farm animal stock, procurement and prices of agricultural products.
2. The data included in this publication were compiled on the basis of:
 - the generalised results of the June sample survey in natural person's agricultural holding (private farms) and the results of the full scope survey in holdings of legal persons and organisational units without legal personality; the survey was conducted in June and in July 2018 as of 1 June 2018 (reference day) and included, among other subjects: land use, sown area as well as consumption of mineral fertilizers in 2017/18 farming year,
 - generalised results of panel sample surveys on livestock in individual farms,
 - statistical reports in the scope of land use, sown area and livestock in agricultural farms belonging to organisation units with a legal status (state-owned, cooperative farms, and in companies with public and private property share),
 - statistical reports on the procurement of agricultural products,
 - estimates and evaluations made by local-level experts for data not included in statistical reports,
 - monthly quotations of marketplace prices of selected agricultural products received by farmers, carried out by network of regular Statistics Poland interviewers.

The survey of farm animals stock covered the livestock staying in the farm during the survey period as well as animals sent to herding, grazing and shepherd's huts. All animals were registered, i.e. the ones owned by an agriculture holding user or members of his household as well as animals temporarily or were taken from private farms, state-owned farms, cooperative entities, or companies.

3. June farm sample survey results have been compiled according to the place of residence of the farm user, i.e. for private farms – by the residence (dwelling) of the farm user, while for holdings of legal persons and organizational units without legal personality – by the residence of the entity (the agricultural holding). Data regarding agricultural output per area unit were calculated on the basis of agricultural land calculated according to the residence of the farm user – as of June.
4. Farming years cover period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2017/18 farming year concerns the period from 1 VII 2017 to 30 VI 2018).
5. Due to the electronic data-processing technique in some cases sums of components may slightly differ from amount given in the item „total” and percentages may not sum up to 100%. These figures are correct on their merits.

Explanatory notes of basics terms

1. An agricultural holding is understood as an organised economic and technical units with separate management (holder or manager), conducting agricultural activity.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining requirements (according to the norms).

A natural person's holding (private farm) is understood as a farm, owned or used by a natural person, of the area of at least 1,0 ha and more of agricultural land or a farm of the area of less than 1,0 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) which meets at least one of the thresholds mentioned below:

- 0,5 ha of fruit-bearing trees plantation,
- 0,5 ha fruit-bearing shrubs plantation,
- 0,3 ha fruit and ornamental nurseries,
- 0,5 ha soil-grown vegetables,
- 0,5 ha soil-grown strawberries,
- 0,1 ha vegetables under cover,
- 0,1 ha strawberries under cover,
- 0,1 ha flowers and ornamental plants under cover,
- 0,5 ha hop,
- 0,1 ha tobacco,
- 25 m² of edible mushrooms,
- 10 heads of cattle in total,
- 5 heads of cows in total,
- 50 heads of pigs in total,
- 10 heads of sows,
- 20 heads of sheep in total,
- 20 heads of goats in total,
- 100 heads of poultry in total,
- 5 heads of horses in total,
- 50 heads of female rabbits,
- 5 heads of other fur-bearing female animals,
- 10 heads of other animal kept for slaughter (e.g. wild boar, roe and fallow deer),
- 20 beehives

or regardless thresholds mentioned above, the holding is organic farm.

A legal person's or organisational unit without legal status agricultural holding is understood as farm run by a legal person or an organization unit without legal personality, the basic activity of which is rated, according to the Polish Classification of Activities to Section A, division 01, group:

- 01.1 – growing of non perennial crops,
- 01.2 – growing of perennial crops,
- 01.3 – plant propagation,
- 01.4 – animal production,
- 01.5 – mixed farming,
- 01.6, class 01.61 – service activities supporting plant production (maintaining the lands in accordance with cultivation principles with respect for environment protection requirements (according to the norms), and also, irrespective of the basic activity classification, when the area of agricultural land in the lands used by an individual is 1 ha and more or when livestock is reared and bred.

Agricultural farms were **grouped basically in accordance with area of agricultural land**– the grouping was carried out on the basis of left-sided-closed intervals, i.e. interval 5.00-10.00 ha includes farms of the

agricultural land area from 5.00 to 9.99 ha (except the interval 1.00-5.00 ha that includes farms of agricultural land area from 1.01 to 4.99 ha).

A farm holder is understood as a natural person or a legal person or an organisational unit without legal personality, actually using the land, regardless of whether as owners or leaseholders, or using the land in any other respect regardless of whether this land is situated in one or in several gminas.

2. **Total land area** stands for the total area of agricultural land, forests and forest land as well as other land regardless of whether is owned, leased (on the basis of an agreement or without valid agreement), used in respect of occupying a certain position (e.g. forester, priest, teacher, etc.), common in the part fallen to the holder, as well as land actually cultivated by the household, which belongs to deserted households.
3. **Total agricultural land** consists of:
 - agricultural land maintained in a good agricultural condition (i.e. in compliance with the common standards and in conformity with the requirements stipulated in the Law of 5 February 2015 on payments within the direct support system – Journal of Laws of 2015, item 1551, with later amendments), which comprises:
 - sown area,
 - permanent meadows,
 - permanent pastures,
 - permanent crops including orchards,
 - kitchen gardens (except for the area intended for recreation),
 - fallow land (including the crop area intended for ploughing, cultivated as the main crops),
 - other agricultural land (agricultural land not cultivated and not maintained in a good agricultural condition).

Sown area is understood as the area of crops sown or planted in an agricultural holding (excluding permanent crops and kitchen gardens).

The area of permanent meadows is the land permanently overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is mown. In mountainous regions it also includes the area of mown mountain pastures. Meadows should be maintained in a good agricultural condition and mown at least once a year, but the crops do not have to be used for production purposes.

The area of permanent pastures is the land overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is not mown but left for grazing. In mountainous regions it also includes the area of mountain pastures left for grazing and maintained in a good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and pastures for extensive grazing, located on mountainous land or at high altitudes with low-class soil, where no fertilization, sub-sowing, melioration, etc. is performed).

The area of permanent crops is the total plantation area of orchards and nurseries of fruit-bearing trees and shrubs, nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, wicker, other ground permanent crops, including blackthorn, cornel and Christmas trees, and permanent crops cultivated under covers.

The area of orchards is the land planted with fruit-bearing trees and shrubs, as well as berries, maintained in a good agricultural condition (including hazel, raspberry and grapevine plantations) and densely planted, including nurseries of fruit-bearing trees and shrubs. The areas of strawberry and wild strawberry crops are not included as orchards.

The area of kitchen gardens is the land located usually around the household residence, often separated from the remaining farm area. It covers the area of crops which mainly serve as self-supplies for the

household of the farm holder. Occasionally, the crop surplus may be sold. A kitchen garden may cover both agricultural and horticultural crops, perennial and non-perennial and fruit trees and shrubs grown outside plantations. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of the kitchen garden.

The area of fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements. It includes both areas entitled and not entitled to area payments, and the area of crops intended for ploughing cultivated as the main crops (green fertilizers).

4. **The area of forests and forest land** is the area of at least 0.10 ha covered with forest plants (forested) or lacking such plants for temporary period of time (not forested), and land associated with forestry management, as well as the area of short-rotation plantations – regardless of the type of land on which they were established. This includes the area of tree nurseries established in forest areas and used by the agricultural holding for its own purposes (non-commercial).
5. **The area of other land** is the land under buildings, courtyards, ornamental squares and gardens, parks, inland water areas (owned and leased), melioration ditches, areas naturally covered by wicker, marshland., other land (e.g. peat bogs or gravel pits), fallow land (including forested and bushed land) as well as recreation areas (e.g. located around the house, golf courses). Other land includes also the area of agricultural land not used for agricultural purposes and permanently excluded from such use, e.g. agricultural land intended for road or supermarket construction.
6. **Fertilizers** are products that provide plants with nutrients and improve soil fertility. **Mineral fertilizers** are obtained by chemical processing or processing of natural resources, including lime and lime-magnesium.

Data on consumption of mineral fertilizers, in calculation for pure ingredient are presented in division into fertilizers: nitrogenous (N), phosphorus (P_2O_5), potassic (K_2O).

Pure ingredient is understood as the content of pure ingredient expressed in kg: N – nitrogen, P_2O_5 – phosphorus, K_2O – potassium.

7. Data on **sown area** concern the area of specific crops cultivated as major crops.
8. Yield estimation consists of calculation of average yields as a weighted average, where the weight is the area of given cultivation. During the calculation, area of high and low yields as well as area which did not get in the crop (because of hailstorm, flood etc.) were taken into consideration.

In agriculture the term “yield” means the amount of weight units (dt) of a given agricultural crop (so called “not yield”) harvested from a unit of surface (1 ha).

In horticulture the term “yield” is assumed to denote – for vegetables, tree fruit and berry fruit – the number of weight units (dt) of given species harvested from a unit of surface (1 ha).

For recalculation of green fodder for hay, it is assumed that 5 dt of green fodder = 1 dt of hay.

9. **Total cereals** include the area sown with basic cereals and cereal mixed including maize for grain and other cereal crops (buckwheat, millet, etc).

Basic cereal including cereal mixed include the area sown with basic cereals (i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale) as well as the area sown with winter and spring cereal mixed.

Edible pulses include peas, bean, broad bean, and other edible pulses cultivated for grain (such as chick peas). The area sown with peas, bean, broad bean etc. and designated for harvest before reaching maturity has been included to soil-grown vegetables.

Industrial plants include the area sown with sugar beets, rape and turnip rape, flax (including oil flax) hem and tobacco.

Feed plants include: forage root plants, forage pulses, including cereal and pulse mixed and designated for grain and green forage, maize designated for green forage, small-seed legumes, and other fodder plants and grasses designated for seeds and for green forage (excluding crops designated for green fertilizers).

Other crops include ground vegetables, ground strawberries and wild strawberries, seed crops, ground flowers and ornamental plants, other industrial crops (e.g. safflower, herbs for the cosmetic industry, perennial crops for energy purposes), sunflower designated for grain, soya, other oil crops (not included in the group of "industrial") hops, herbs, and spices, chicory as well as crops under covers (excluding permanent crops under covers) and other crops.

10. **Dairy cows** are understood as cows which, due to their breed, species or particular qualities, are kept in a farm exclusively or mainly for production of milk to be consumed or to be processed into dairy products. Dairy cows rejected from breeding, kept in a farm for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

In the case of farms engaged in production of poultry on a large scale (such as a large-scale farm producing broilers or hen eggs). In which no poultry has been recorded on the survey day due to the current technological break in production, whenever such break did not exceed 8 weeks, the poultry stocks from the period before emptying the rooms (poultry houses) have been adopted.

11. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (of crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

Data on **procurement prices concern** the average annual or monthly prices (calculated as a quotient of value and quantity of particular products; without value added tax – VAT) paid for agricultural products by purchasing entities (commercial, industrial or agricultural ones) to agricultural products.

The average monthly prices **received by farmers on marketplaces** for the country were calculated as arithmetic mean of all quotations at the national level, and the average monthly prices for the voivodship were calculated as arithmetic mean of all quotations at the voivodship level. The average annual prices, were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.